

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA İSTENDİK DAVRANIŞLARIN ELDE
EDİLMESİNDE KULLANILAN ÖDÜL VE CEZA HAKKINDA ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan:
Ercan KEKLİK**

İstanbul - 2008

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA İSTENDİK DAVRANIŞLARIN ELDE
EDİLMESİNDE KULLANILAN ÖDÜL VE CEZA HAKKINDA ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan:
Ercan KEKLİK**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sefer ADA**

İstanbul - 2008

TC.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA İSTENDİK DAVRANISLARIN ELDE EDİLMESİNDE
KULLANILAN ÖDÜL VE CEZA HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ercan KEKLİK

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı

Prof. Dr. sefer ADA

Üye

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ş. Ş. Ş.

Üye

Yrd. Doç. Dr. Nuri Baboğlu

Yüksek lisans tezi onay tarihi: ..19../06../2008

ÖNSÖZ

Eğitimde eskiden olduğu gibi günümüzde de sınıf yönetimi her geçen gün önem kazanmaktadır ve öğrenci başarısını önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Sınıf yönetiminin önemli bir bölümünü de, sınıf içi disiplin oluşturmaktadır. Öğrenilenlerin davranışa dönüşmesinin ve kalıcı hale gelmesi getirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin öğrenciye bilgi vermenin yanında sınıfta ve öğrencide görülmesini istediği davranışları görmek için uygun yöntemler kullanarak sınıf yönetimini sağlaması gerekir. Öğrencilerin gösterdiği olumsuz davranışları istenilen hale getirmek ve istendik davranışları pekiştirmek için kullandığı önemli yöntemlerden biri de ödül ve ceza yöntemidir. Bu araştırma ilköğretim okullarında istendik davranışların pekiştirilmesinde kullanılan ödül ve ceza yönteminin öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Tez çalışmasının oluşumundan bitimine kadar, Eşim Dilek Özdemir KEKLİK'e ve her türlü desteğini, güler yüzünü, hoşgörüsünü, akademik tecrübesini benimle paylaşan değerli danışmanım Prof. Dr. Sefer ADA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım

Mayıs , 2008

Ercan KEKLİK

ÖZET

İstendik davranışlar her sınıf ve okul ortamında ve de öğrencide görülmesi hedeflenir. Öğretmenler, sınıf içinde sınıf dışında olumlu, istenen davranışın tekrar etmesi, pekişmesi ve alışkanlığa dönüşmesini arzu ederler. Bunun için, pekiştireçlerin kullanılması gerekir. Ödül ve cezaya göre istendik davranışların pekiştirilmesinde daha etkili bir yoldur.

Bu araştırma istendik davranışların pekiştirilmesinde kullanılan ödül ve ceza yönteminin öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmanın evrenini, 2007 – 2008 Eğitim – Öğretim yılında, İstanbul ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan 200 öğretmen oluşturmaktadır.

Anketin ilk bölümünde ankete katılanların demografik değişkenlerden oluşan 9 soruluk kişisel bilgiler formu, ikinci bölümde ise istendik davranışların pekiştirilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik toplam 30 soru bulunmaktadır.

Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde bilimsel istatistiklerden frekans (N), yüzde (%), ortalama (X), Standart sapmalar (ss) yapılmıştır. Cinsiyet ve çalışılan ilköğretim kademesi ve branş değişkenleri için t – testi çözümlenmesi yapılmıştır. yaş, kıdem yılı, girilen ders saati, eğitim durumu, kural açıklama ve kuralları beraber hazırlama ile ilgili grup değişkenleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular için tablolar oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; öğretmenler istendik davranışların pekiştirilmesinde ödül ve ceza kullanmayı öğrenci davranışlarının düzeltilmesinde etkili buldukları

görülmüştür. Bunun yanında öğretmenler ödül kullanmayı cezaya göre daha etkili buldukları görülmektedir. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular ışığında öneriler geliştirilmiştir

Anahtar Kelimeler: İstendik Davranış, Pekiştireç, Ödül, Ceza

ABSTRACT

Expected attitudes are aimed to be seen in both classroom and school environment and in the students. Teachers desire that the students show the expected attitudes in both class and outside. They also want that these attitudes repeat and later turn into habits. To achieve this goal, reinforcement should be included. It is a more efficient method than reward and punishment in the occurrence of expected attitudes.

This research has been launched to show teachers' ideas on how reward and punishment are used in the reinforcement of expected attitudes.

200 teachers who have been working in primary schools in İstanbul in 2007-2008 Education-Teaching Term constitute this research.

In the first part of this survey, there is a form composed of 9 personal questions which include demographic variables. In the second part, there are 30 questions which aim to determine the effects of reward and punishment on the reinforcement of expected attitudes.

SPSS statistics programme was used in the solution of the data obtained from the surveys practised to the teachers. In the analysis of the data, by scientific statistics, were made the hertz (N), the percent (%), the average (X) and the standard deviations (SS). For gender, for primary school stage at which the teachers worked and for the branch variables, was made t-test analysis. To determine if there is a difference among the variables of group related to the age, the year of degree, the lesson hours which the teacher completed, the level of education, the

explanation of rules and the preparation of the rules together, was used one-way variance (ANOVA) analysis. For the obtained data, were formed tables and later these tables were explained.

According to the data which were obtained from the survey, it was seen that the teachers regard using reward and punishment in repeating the expected attitudes as efficiently in correcting the behaviours of the students. In addition to this, it was seen that the teachers regard using reward as more efficient than using punishment. At the end of the survey, were improved proposals in the light of the data which were obtained from this survey.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ	x
I.BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	2
1.3. ALT PROBLEMLER.....	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3. ÖNEM	3
1.4.VARSAYIMLAR(SAYITLILAR).....	3
1.5. SINIRLILIKLAR.....	3
1.6. TANIMLAR.....	3
II. BÖLÜM	5
2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI	5
2.1.SINIF YÖNETİMİ.....	5
2.1.1.Sınıf Yönetiminde Etkili Öğretmen Davranışları	6
2.1.2.Sınıf Yönetme Stratejileri.....	8
2.2.DİSİPLİN KAVRAMI.....	9
2.2.1.Disiplin Dışı Davranışlar.....	11

2.2.2.Sınıfta Disiplini Etkileyen Etmenler.....	11
2.3.Disiplin Sağlanması İle İlgili Zorlukların Nedenleri.....	12
2.3.4.Disiplin Sağlamada Kuralların Belirlenmesi Ve Uygulanması.....	12
2.3.DAVRANIŞ.....	142.
3.1. Davranış-Alışkanlık İlişkisi.....	15
2.3.2. Davranış Sorumluluk İlişkisi.....	16
2.3.3. Davranış Tutum İlişkisi.....	17
2.3.4. İstendik (Hedef) Davranış.....	18
2.3.4.1. İlköğretim Okullarında İstendik Davranışlar.....	19
2.3.4.2. Davranış Puanı Ölçütleri.....	20
2.3.4.3. Ödüllendirilecek Davranışlar Ve Ödüller.....	24
2.3.5. Davranış Değiştirme Yaklaşımı.....	25
2.3.5.1.İstenen (İstendik) Davranışı Çağrıştırıcı Davranmak.....	25
2.3.5.2. İstenen (İstendik) Davranışa İnandırmak.....	26
2.3.5.3. İstenen (İstendik) Davranışı Kolaylaştırmak.....	26
2.3.5.4. İsteneni Destekleyici Davranışlar.....	27
2.4. PEKİŞTİREÇ KAVRAMI	28
2.4.1. Pekiştirmenin Miktarı Ve Gecikme Süresi.....	29
2.4.2. Pekiştirme Tarifeleri.....	30
2.4.2.1. Sürekli Pekiştirme.....	30
2.4.2.2. Sabit Oranlı Pekiştirme.....	30
2.4.2.3. Sabit Aralıklı Pekiştirme.....	31
2.4.2.4. Değişken Oranlı Pekiştirme.....	31
2.4.2.5. Değişken Aralıklı Pekiştirme.....	31
2.4.4.İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Ödül Ve Ceza Yöntemini Kullanmak.....	32
2.4.4.1.Ceza.....	33
2.4.4.1.1.Ceza Türleri.....	33

2.4.4.1.2.Cezanın Etkisi.....	35
2.4.4.1.3.Cezanın Kullanımı.....	36
2.4.4.1.4.Cezanın Kullanılmasında Dikkat Edilmesi Gereken Konular.....	37
2.4.4.1.5.Ceza Vermenin Yararları.....	37
2.4.4.1.5.Ceza Vermenin Sakıncaları.....	38
2.4.4.2.Ödül(Pekiştirme).....	39
2.4.4.2.1.Ödül(Pekiştirme) Çeşitleri.....	40
2.4.4.2.2.Ödülün Etkili Kullanımı.....	41
2.4.4.2.3.Ödülün Verirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	43
2.4.4.2.4.Ödül Vermenin Yararları.....	44
2.4.4.2.5.Ödül Vermenin Sakıncaları.....	44
 III.BÖLÜM.....	45
3. YÖNTEM	45
3.1. Araştırmanın Yöntemi	45
3.2. Evren Ve Örneklem	45
3.3. Veri Toplama Araçları ve Uygulanması.....	45
3.4. Verilerin Çözümlemesi	46
 IV.BÖLÜM.....	48
4. BULGULAR VE YORUMLANMASI.....	48
4.1.Öğretmen Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	48
4.2.Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Cinsiyet” Değişkenine Göre Dağılım.....	54

4.3. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Branş” Değişkenine Göre Dağılımı.....	60
4.4. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Yaş” Değişkenine Göre Dağılımı.....	65
4.5. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Kıdem Yılı” Değişkenine Göre Dağılımı.....	67
4.6. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Eğitim Durumları” Değişkenine Göre Dağılımı.....	70
4.7. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Derse Girme Saati” Değişkenine Göre Dağılımı.....	74
4.8. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Göre Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	76
4.9. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlama” Değişkenine Göre Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	93
V. BÖLÜM.....	98
5. SONUÇLAR, TARTIŞMALAR VE ÖNERİLER.....	98
5.1. TARTIŞMALAR.....	98
5.1.1. Öğretmenlerin “Cinsiyet” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	98
5.1.2. Öğretmen Deneklerin “Çalıştığı İlköğretim Kademesi” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	98
5.1.3. Öğretmen Deneklerin “Branş” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	100
5.1.4. Öğretmen Deneklerin “Yaş” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	102
5.1.5. Öğretmen Deneklerin “Kıdem yılı” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	103
5.1.6. Öğretmen Deneklerin “Eğitim Durumları” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	104
5.1.7. Öğretmen Deneklerin “Derse Girme Saati” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	105

5.1.8. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	106
5.1.9. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlama” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	110
5.2. SONUÇLAR	111
5.3. ÖNERİLER.....	113
KAYNAKÇA	116
EKLER	119
EK – 01 : Anket	120
EK – 02 : Anket	121
ÖZ GEÇMİŞ.....	122

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>SAYFA NO</u>
Tablo 4.1. Öğretmenlerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	48
Tablo 4.2. Öğretmenlerin “Yaş” Değişkenine Göre Dağılımı.....	48
Tablo 4.3. Öğretmenlerin “Meslekte Kıdem Yılı ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	49
Tablo 4.4. Öğretmenlerin “ Eğitim Durumu” Değişkenine Göre Dağılımı.....	49
Tablo 4.5. Öğretmenlerin “ Çalıştığı Kademe ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	50
Tablo 4.6. Öğretmenlerin “ Branş ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	50
Tablo 4.7. Öğretmenlerin “ Derse Girme Saati ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	50
Tablo 4.8. Öğretmenlerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	51
Tablo 4.9. Öğretmenlerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlama ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	51
Tablo 4.10. Öğretmenlerin Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapmaları.....	52
Tablo 4.11. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim.” Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına İlişkin t- Testi Sonuçları....	54
Tablo 4.12. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “Sınıfta istendik davranış göstermekte utanan, çekinen öğrenciyi arkadaşlarının yanında cesaretlendiririm” Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına İlişkin t- Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4.13. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm” Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına İlişkin t- Testi Sonuçları.....	55

Tablo 4.14. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Sınıfta Yok Sayarak Cezalandırırım” Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına İlişkin t- Testi Sonuçları.....	56
Tablo 4.15. Öğretmenlerin Çalıştığı İlköğretim Kademesine Göre “İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	57
Tablo 4.16. Öğretmenlerin “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem, Silgi, Defter, Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Farklılıklarını Test Etmek İçin Yapılan t- Testi Sonuçları	57
Tablo 4.17. Öğretmenlerin Çalıştığı İlköğretim Kademesine Göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	58
Tablo 4.18. Öğretmenlerin Çalıştığı İlköğretim Kademesine Göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	58
Tablo 4.19. Öğretmenlerin Çalıştığı İlköğretim Kademesine Göre “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarım ile hissettirip cezalandırırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.20. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları...	61
Tablo 4.21. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	61
Tablo 4.22. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	61

Tablo 4.23. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığımı hissettiririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	62
Tablo 4.24. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	62
Tablo 4.25. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.26. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.27. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları.....	64
Tablo 4.28. Öğretmenlerin yaşlarına göre “İstendik davranışı gördüğümde davranışı pekiştirmek için notunu yükselteceğimi söylerim” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 4.29. Öğretmenlerin yaşlarına göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 4.30: Tukey testi sonuçları.....	66
Tablo 4.31. Öğretmenlerin yaşlarına göre “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm.” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 4.32: Tukey testi sonuçları.....	67

Tablo 4.33. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları...	68
Tablo 4.34: Tukey testi sonuçları.....	68
Tablo 4.35. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 4.36: Tukey testi sonuçları.....	69
Tablo 4.37. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 4.38: Tukey testi sonuçları.....	71
Tablo 4.39. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 4.40: Tukey testi sonuçları.....	72
Tablo 4.41. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları..	72
Tablo 4.42. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 4.43: Tukey testi sonuçları.....	73
Tablo 4.44. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları...	74

Tablo 4.45. Öğretmenlerin derse girme saatine göre “Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 4.46. Öğretmenlerin derse girme saatine göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları	
Tablo 4.47: Tukey testi sonuçları.....	76
Tablo 4.48. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “Sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 4.49: Tukey testi sonuçları.....	77
Tablo 4.50. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	78
Tablo 4.51: Tukey testi sonuçları.....	78
Tablo 4.52. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	79
Tablo 4.53. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	80
Tablo 4.54: Tukey testi sonuçları.....	81

Tablo 4.55. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin güzel davranışını ailesiyle paylaşırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	81
Tablo 4.56: Tukey testi sonuçları.....	82
Tablo 4.57. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir,teşekkür,tebessüm,baş okşama,sözel övgü vb.)kullanırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	82
Tablo 4.58: Tukey testi sonuçları.....	83
Tablo 4.59. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “Genelde istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevindiğimi, mutlu olduğumu söylerim” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	84
Tablo 4.60: Tukey testi sonuçları.....	84
Tablo 4.61. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 4.62: Tukey testi sonuçları.....	85
Tablo 4.63. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 4.64: Tukey testi sonuçları.....	87

Tablo 4.65. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	87
Tablo 4.66: Tukey testi sonuçları.....	88
Tablo 4.67. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	88
Tablo 4.68. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	89
Tablo 4.69: Tukey testi sonuçları.....	90
Tablo 4.70. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	90
Tablo 4.71: Tukey testi sonuçları.....	91
Tablo 4.72. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	91
Tablo 4.73: Tukey testi sonuçları.....	92
Tablo 4.74. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlamaya göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle	

cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	93
Tablo 4.75: Tukey testi sonuçları.....	93
Tablo 4.76. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlamaya göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	94
Tablo 4.77: Tukey testi sonuçları.....	94
Tablo 4.78. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlamaya göre “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	95
Tablo 4.79: Tukey testi sonuçları.....	96
Tablo 4.80. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlamaya göre “İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları.....	96
Tablo 4.81: Tukey testi sonuçları.....	97

GİRİŞ

1.BÖLÜM

1.1. Problem Durumu

Günümüzde AB ve ABD’de olduğu gibi Türkiye’de de eğitim sorunlarını davranış sorunları olarak görülmeye başlanmıştır. İstendik davranışların azalması, buna karşın olumsuz davranışlarda görülen artış, eğitimcilerden yöneticilere kadar toplumun her katmanını rahatsız etmektedir. Bundan dolayıdır ki istendik davranışlar çok daha değerli hale gelmiş ve bu davranışların kalıcı hale getirilmesi, tutum ve alışkanlığa dönüşmesi için pekiştireçlerin etkin kullanılması gerekmektedir.

Çağımızın okulundan, öğretmeninden istendik davranışların üst düzeyde olduğu bir öğrenci istenmektedir. Ailelerin öğretmenlerden isteği, ısrarı, zaman zaman baskısı öğretmenlerin istendik ve hedeflenen davranışları arttırması için ödül ve cezayı çokça kullanmaya itmiştir. Bu da pekiştireçlerin doğru uygulanmasını zorunlu hale getirmektedir.

İlköğretim okullarında, Milli Eğitimin hedef davranışlarının ortaya çıkmasında ya da istendik davranışların alışkanlık ve tutum haline dönüşmesinde zorluklar çekilmektedir. Bunun sebeplerinden biri olarak ödül ve cezanın etkin ve etkili, yerinde ve zamanında kullanılmamasından kaynaklanmaktadır.

İlköğretim okullarında öğretmenlerin sınıf içi ve sınıf dışında istendik davranışların pekiştirilmesinde yanlışlıklar yaptıkları ve eksik uyguladıkları görülmektedir. Ödül ve ceza mutlaka doğru kullanılmalıdır.

Peki, ödül ve ceza doğru kullanılmazsa ne olur?

- 1- Öğrenciler önemsiz oldukları kanısına varabilirler.
- 2- Öğrencilerin başarılarını düşürebilir.
- 3- İstendik davranışlarda bir azalma görülebileceği gibi olumsuz davranışlarda artış görülebilir.
- 4- Pekiştireçler etkisini yitirebildiği için öğrenciler derse ve sınıfa motive olamayabilirler.
- 5- Öğrencide hedefsizlik ve belirsizlik tutumu doğabilir.
- 6- Öğrencilerde öğretmenlerin haksızlık yaptıkları kanaati uyanabilir.

İstendik davranışların pekiştirilmesi için disiplinli bir sınıf ortamının önemi kaçınılmazdır. Etkili bir sınıf yönetimi ise öğrenci katılımını sağlar ve rahatsız edici davranışları azaltırken öğretime ayrılan zamanı artırır ve tüm bunlar öğrenci başarısını yükseltir (Küçükahmet, 2004). Öğretmenlerin etkili bir sınıf ortamı oluşturmaları gerekmektedir. Ne yazık ki bazı öğretmenler bunu başaramamaktadırlar. Bu araştırmada sınıf yönetimi, davranış kontrolünde ve istendik davranışlarında pekiştirilmesinde ödül ve cezanın etkisi araştırılmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

İlköğretim okullarında istendik davranışların elde edilmesinde kullanılan ödül ve ceza hakkında öğretmen görüşleri nedir?

1.3. Alt Problemler

- 1- Ödül ve cezanın öğrencilerin sınıf içerisindeki davranışları üzerine etkisi var mıdır?
- 2- Öğretmenler sınıf içerisinde öğrencilerin davranışlarını düzenlemek amacıyla en çok hangi ödülleri kullanmaktadır?
- 3- Öğretmenler sınıf içerisinde öğrencilerin davranışlarını düzenlemek amacıyla ödül ve cezayı ne oranda kullanmaktadır?

4- Öğretmenlerin yaşına göre kullandıkları ödül ve ceza miktarında bir değişiklik var mıdır?

5- Öğretmenlerin kıdemine göre kullandıkları ödül ve ceza miktarında bir değişiklik var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ilköğretim okullarında istendik davranışların pekiştirilmesinde ödül ve cezanın öğrenciler üzerindeki etkisinin saptanmasıdır.

1.5. Önem

Bu çalışmada elde edilecek bulguların;

1- İlköğretim öğretmenlerinin istendik davranışların pekiştirilmesinde ödül ve cezayı kullanmasında uygun ölçüde kullanmasına fayda sağlayacaktır.

2- Konu ile ilgili yeni araştırmalara yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

1.6. Varsayımlar (sayıtlılar)

Bu araştırma aşağıdaki varsayımlar (sayıtlılardan) hareket edilecektir:

1- Anket sorularına deneklerin verdikleri cevaplar onların gerçek düşüncelerini yansıtmaktadır.

2- Seçilen örneklem evreni doğru bir şekilde temsil etmektedir.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2007- 2008 öğretim yılı ile

2. İstanbul ili, Maltepe ve Kartal ilçeleri ile
3. İlköğretim öğretmenleri ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Davranış: Kişinin eylemde bulunarak çevreyle etkileşim içinde olduğu gözlenebilir, ölçülebilir ve oluşumu çevrede değişikliğe yol açan bir dizi eylem ya da davranış sınıfına verilen isimdir veya davranış, canlı varlıkların uyaranlar karşısında gösterdiği tepkilerin tümüdür(Binbaşoğlu, 1986).

Sorumluluk, özel hukuk açısından bir tazmin borcu olarak algılanırken ceza hukukunda ise suç sayılan bir eylemden sorumlu tutulma anlamına gelir (Ana Britannica, 1990).

Pekiştirme: Bir davranışın ortaya çıkma olasılığını arttıran her türlü uyarıcıya pekiştirme adı verilir(Cüceloğlu,1997).

Ödül: Yapılan bir davranışın sonucunda hoş giden bir durumun yaratılmasıdır.

Ceza; öğretmenin, öğrencinin istenmeyen davranışına karşılık öğrenciyi hoşuna giden şeylerden alıkoyması ya da öğrencinin hoşuna gitmeyen işler yaptırmasıdır.

Sınıf yönetimi, içinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşabilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması ve sürdürülmesidir. Sınıf yönetimi öğretim hedeflerine ulaşmak için öğrenme çevresinin yaratılması, korunması ve yönetilmesi etkinlikleri olarak da ifade edilebilir(Sünbül,2005).

II. BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

2.1.SINIF YÖNETİMİ

Sınıf yönetimi, içinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşabilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması ve sürdürülmesidir. Sınıf yönetimi öğretim hedeflerine ulaşmak için öğrenme çevresinin yaratılması, korunması ve yönetilmesi etkinlikleri olarak da ifade edilebilir(Sünbül,2005).

Sınıf yönetimi kendi içerisinde beş boyutta ele alınabilir:

- 1.Sınıf ortamının fiziksel düzenini ilişkin olanlar.
- 2.Eğitim-öğretim plan programlarının yönetimi.
- 3.Öğretim etkinliklerinde zamanı verimli kullanmaya dönük yapılması gerekenler.
- 4.Sınıf içerisinde öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci şeklinde sosyal ilişkilerin düzenlenmesi.
- 5.İstendik davranışların kazandırılmasında sınıf içerisinde öğrencilerin davranışlarının düzenlenmesi (Başar, 2003).

Lemlech'e göre sınıf yönetimi, sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir Buradan da anlaşıldığı gibi sınıf yönetimine gerçekten çok değer verilmelidir. Çünkü sınıftaki kaynakların, insanların ve tabii ki zamanın yönetilmesi dikkat ve önem isteyen bir durumdur (Lemlech, 1988, s. 3. akt. yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/ok-gode-alkan).

Sınıf yönetiminin diğer bir tanımı da Doyle tarafından şöyle yapılmıştır:“İçinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli imkân ve süreçlerin, öğrenme

düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması, sürdürülmesine sınıf yönetimi denir” (yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/ok-gode-alkan).

Sınıf yönetimi, öğretmenin öğrenciden istenen davranış değişkenlerini oluşturma, uygun olmayan davranışları düzeltme, iyi bir iletişim ağı kurma ve geliştirme sınıfta olumlu bir psikososyal bir iletişim yaratma, etkili ve verimli bir organizasyon oluşturma ve zamanı etkili kullanma etkinliklerinin toplamı olarak tanımlanabilir (Ünal, Ada,2000).

Montague (1987), sınıf yönetiminin amacını, öğrencilerin uygun öğrenme etkinliklerine harcadıkları zamanı artırmak ve öğretmenin hedeflerine ulaşmasını sağlamak olarak belirtmektedir. Woolfolk (1993)’a göre; etkili sınıf yönetiminin amacı, öğrenme için bol zaman elde etmek, öğrencileri aktif olarak derse katıp zaman kullanımının niteliğini geliştirmek, katılım yapısını açık, dürüst ve sürekli olmasını sağlamak ve öğrencinin kendini yönetmesini cesaretlendirmektir (Akt. Aydın, 2001).

Sınıf yönetiminin iki amacı vardır. Birincisi, sınıfta öğrenci güdülenmesinin artıracak düzenli ve güvenli bir ortam oluşturmaktadır. İkincisi ise, öğrenci sorumluluğunu geliştirmek ve öğrencilere kendi davranışlarını düzenleyebilmelerinin öğretmektir (Karip,2002).

Sınıf yönetiminin alanı, öğrenme için uygun bir ortam yaratmak, öğretim ortamını gerçekleştirmek, iletişimi sağlamak, öğrenciler arasındaki iletişim güçlüklerini en aza indirmek, sınıftaki günlük işleri düzenlemek ve yürütmek, program ve zamanını yönetmek, bireysel ve grup çalışmalarını organize etmek motivasyonu sağlamak, liderli yapmak, öğrencilerin liderlik özelliklerini geliştirmek, değerlendirme ve düzeltme yapmak ve disiplini sağlama bilgi ve becerilerin edinimlisini gerektirmektedir (Ünal, Ada,2000).

2.1.1.Sınıf Yönetiminde Etkili Öğretmen Davranışları

Öğretmenler için en önemli sorunun etkili sınıf yönetimi sağlama ile ilgili olduğu bilinmektedir. Özellikle yeni yetişen öğretmenler için çok önemli bir sorun olan sınıf yönetimi, son yıllarda ortaya çıkan hızlı sosyal ve kültürel değişimler nedeniyle öğrencilerde meydana gelen değişimlerden dolayı da deneyimli öğretmenler için de sorun olmaya başlamıştır ([//yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3-okutan.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3-okutan.htm)).

Etkili bir sınıf yönetiminin temelleri; kişilere uygun sonuçları saptamak, amaçları belirlemek, davranışsal hedefleri tespit etmek, örgütleme, güdüleme, planlama, sonuçları değerlendirme ve öğrencilerdeki davranış değişikliklerini dikkate alarak amaçların ulaşılabilirlik derecesini saptamadır. Bunları gerçekleştirmek için öğretmen, sınıfın yöneticisi olarak çok iyi derecede teknik bilgi, beceri, kavramsal ve sosyal yeterlilikleri kazanmış olmalıdır (Ersan, 1993).

Etkili bir sınıf yönetimi bilgi ve becerisine sahip olmak isteyen her öğretmen, öncelikle Formasyon derslerini özümsemeli ve alt yapısında bulunan bu bilgiler yardımıyla sınıf içinde konu alanını yönetsel bir eylem çerçevesinde aktarabilmelidir (Baloğlu, 2001).

Etkili öğretmen davranışları ile ilgili olarak uygulamalı bir yaklaşımı benimseyen Fontana etkili sınıf yöneticileri olacak öğretmenlere uygulamaları gereken temel kuralları şu şekilde ifade etmektedir (Fontana,1985 akt. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/terzi.htm>).

- **Dakik olun:** Çoğu sınıf problemleri öğretmenin sınıfa geç gelmesi ile başlar. Derse zamanında gelmeniz öğrenciyi ve dersi önemseyeniz görüntüsünü verir.

- **İyi hazırlanın:** Derse iyi hazırlanmak öğretim hedeflerine ulaşmak için önemlidir. Öğrenci öğrenmek için oradadır. Öğrenme hedeflerine ulaşılması sizin derse etkili bir biçimde hazır olmanıza bağlıdır.

- **Hızlı bir şekilde derse başlayın:** Öğrencilerin dikkatini ve katılımlarını sağlayacak yöntemlerle başlayarak derse hızlı ve kararlı bir başlangıç yapın.
- **Tüm sınıfın katılımı konusunda ısrarcı olun:** Konuyu açıklamaya başlamadan tüm sınıfın dikkatini derse toplayın.
- **Sesinizi etkili bir biçimde kullanın:** Ses, öğretmenin sınıfla olan etkileşiminde en önemli öğedir. Sesini etkili kullanan bir öğretmenin öğrencinin dikkatini toplamada, sesini etkili kullanamayan bir öğretmene nazaran daha avantajlıdır.
- **Karışıklıklarla uğraşabilmek için açık stratejileriniz olsun:** Beklenmeyen bir durumda nasıl davranılacağı bilinirse sorunlar kolayca halledilebilir.
- **Karşılaştırma yapmaktan kaçının:** Öğrenci performansları hakkında karşılaştırma yapmak sınıfta bölünmelere neden olabilir. Düşük performanslı öğrencilerin tamamen kaybedilmesine yol açabilir.
- **Verdiğiniz sözleri tutmaya dikkat edin:** Verilen sözlerin tutulmaması sınıfta güveni zedeleyebilir.
- **Sınıfı amacına uygun bir biçimde organize edin:** Oturma düzeni, araç ve gereçlerin uygun bir biçimde yerleştirilmesi iyi bir organizasyon için gereklidir.
- **Öğrencilerin problemleri ile ilgilenin:** Öğrencinin ders içi ve ders dışından kaynaklanan problemleri ile ilgilenmek öğrencinin derse katılımını artırabilir.

Etkili öğretmenlerin sınıf içi davranışları değerlendirildiğinde yönetim açısından liderlik özellikleri gösterdiği, duygusal yönden ise öğrencilere yakın duran, onların sınıf içi ve sınıf dışındaki problemlerine eğilen bir yol izlediği söylenebilir.

2.1.2.Sınıf Yönetme Stratejileri

Sınıf kurallarının, sınıf yönetiminde etkili olduğu öğretmenlerce bilinmektedir. Ancak, öğretmenler doğru zamanda kullanılan stratejilerin sınıftaki davranış stratejilerinin sınıftaki davranış problemlerini engellemeye yardımcı olabileceklerini bilmelidirler (Ünal, Ada,2000).

- Sınıfta öğretmene saygıyı sağlayınız.
- Sınıftaki bir durumu ne zaman göreceğini bilir
- Konuşma hızında değişiklik yapın
- Öğrencilere sınıf kurallarını hatırlatın ve uyarın
- Öğrencilere yakın olun
- yada omzuna dokunun, koluna girin,
- İlgi gösterin
- Şefkat gösterin
- Doğrudan bir yaklaşım uygulayın
- Anlaşmalar yaratın
- Sakinleşme zamanı verin
- Öğrenciyi geçici olarak sınıftan uzaklaştırın
- Grubu kaldırın ve bireyle ilgilenin
- Uygun sorun çözme tekniklerini öğretin
- Grup etkisini kullanın
- İyi davranışı tanıyın
- Açık bir şekilde rehberlik yapın
- Uygun olmayan davranış üzerinde hemen odaklaşın
- Sınıftaki endişeyi gidermeye yardımcı olun
- Mümkün olduğunca olumlu öğretmen öğrenci ilişkileri yaratın

2.2.DİSİPLİN KAVRAMI

Bireylerin toplumsal davranışlarının niteliği, okul eğitimini yakından etkilemektedir. Günümüzde birçok eğitimci, öğrencilerdeki disiplinsiz davranışların artışın eğitim ve öğrenmeyi tehdit eden en önemli tehlike olarak kabul etmeye başlamıştır. Öğrencilerin disipline edilemeyen davranışları, sınıf içerisinde gerçekleştirilmek istenen öğrenme aktivitelerini olumsuz olarak etkilediği gibi, çok önemli zaman kayıplarına da yol açmaktadır. Toplu yaşamın olduğu yerlerde kuralların olması ve insanların bu kurallara itaat etmesi kaçınılmazdır. Sınıf kuralları da öğrencinin davranışlarına yön vermek amacıyla, önceden belirlenmiş ilkelerden oluşur. Disiplin kavramı, en çok kabul gören anlamı ile mevcut yasa, kural, ilke ve düzenlemelere uygun davranma olarak tanımlanabilir(Şişman, Turan, 2004).

Sınıf disiplini evreleri şöyle söyleyebiliriz:

a- Somut Disiplin Evresi okul öncesi son dönemden ilköğretim 3. sınıfa kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu evrede kuralları öğretmen yapmakta ve korumaktadır. Kuralların uygulanması maddî ödüllerle sağlanır ve öğrenciler ödülün yoksun olmamak için kurallara uyarlar. Bu dönemin bilişsel gelişim özelliğine göre kuralın ne anlama geldiği tam olarak kavranamaz. Kuralın ne anlama geldiği kavranırsa bile benmerkezci düşünme biçimi kurallara uymayı zorlaştırmaktadır(Sprinthall ve Sprinthall, 1990).

b- Soyut disiplin evresi ilköğretim 4. ve 8. sınıf arasındaki öğrencileri kapsamaktadır. Bu evrede kurallar öğretmen, öğrenci ve yöneticilerle birlikte belirlenir. Bununla birlikte yönetici ve öğretmenler öğrencilere belirleyecekleri kurallarda tavsiyelerini bildirirler. Kurallar öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin katılımıyla korunmaktadır. Kuralların uygulanması grup tartışmasında oluşan görüş birliği ile sağlanır. Öğrenciler grup onayını almak için kurallara uymaktadır. Soyut disiplin evresinde öğrenciler bilişsel bakımdan somut

düzeyden soyut düzeye ulaşmakta ve benmerkezci düşünceden paylaşım doğru ulaşmaktadırlar(Sprinthall ve Sprinthall,1990).

Disiplin, bazılarınca sıkı düzeni, eğitimde baskıyı ve cezayı gerektiren kurallar bütünü olarak tanımlanıyor. Kanımızca bu yanlış bir tanımlamadır. Çağdaş eğitim, disiplini, kişiye düzenli davranış ve iyi alışkanlıklar kazandırıcı; onu kendisi ve çevresiyle uyum içinde yaşamaya hazırlayıcı kurallar, önlemler bütünü olarak tanımlamaktadır. Bu kural ve önlemler çocuğa öğretmen ya da ana-babanın zorlayıcı yöntemleriyle kazandırılmaz. Başka bir deyişle disiplin, dışsal değildir içseldir; bireyin içsel gelişimiyle gerçekleşir. Çocuk, öğrenmeye güdüleyici bir ortamda kendi isteyiyle karalara katılarak, sorumluluklar alarak, başarıya duyduğu tutarlı disiplinli birey olabilir(Alıcıgüzel, 1998).

Eğitimde disiplinin amacı, öğrenciye kendi davranışlarını denetleme ve değerlendirme, yeteneği kazandırmaktır. Öğrenci, bulunduğu sınıf içerisinde veya toplum içinde hangi, davranışların iyi, ya da hangilerinin kötü, çirkin olduğunu kavramalıdır. Öğretmenin görevi, bu davranışları en güzel şekilde öğrenciye kavratmak olmalıdır. Olumlu, davranışları kazanan öğrenci sınıf içinde ve toplumda belli bir kimlik kazanmış olacaktır (Ertuğrul, 2004).

2.2.1. Disiplin Dışı Davranışlar

Gelişim çağındaki çocuklarda disiplin dışı davranışların gözlenmesi mümkündür. Bunlar; otoriteye karşı gelme, toplumsal çevrenin dirlik ve düzenini bozmak, akıl yerine duygularıyla hareket etme başlıkları altında incelenebilir.

Otoriteye karşı gelme;

Bu ana, baba ve öğretmen yetkesi olabilir. Biliyoruz ki bunun normal sayılabileceği bir dönem vardır. Ergenlik çağı iki, üç yıl süren bu çağda çocuk genelde orta, okul yıllarında olur. Bu konuda çocuğa anlayışla davranmak psikolojik bir gerekliliktir.

Toplumsal çevrenin dirlik ve düzenini bozmak;

Gereksiz sorular ve sözlerle sınıfın tinsel (manevi)havasını bozan öğrenciler olabilir. Bunlara doğrudan doğruya ve sert olmamak koşuluyla kimi davranışlar göstermek gerekir. Sorduğu soru ile ilgili araştırma yapmak, ödevini vermek gibi.

Akıl yerine duygularıyla hareket etme;

Bu bir eğitim sorunudur. Kolayca kesin sonuç alınamaz. Eğitimin, akıl ve mantığa uygun hareketlerle sağlanacağı, herhangi bir olaya hemen tepkide bulunmamak gerektiği biraz düşünme zamanının bırakılmasının uygun olacağı her fırsatta öğrenciye telkin edilmelidir.

Disiplinsizlik olayları karşısında bu ve benzeri davranışlar görülür. Disiplinde düzene ve başkalarının haklarına saygı gösterme şarttır. Bu bakımdan iyi yetişen kuşaklardan oluşan bir toplum, yaratıcı yeteneği gelişmiş toplumsal bilinci ulaşmış mutlu bir toplum olur (Binbaşıoğlu,1983).

2.2.2.Sınıfta Disiplini Etkileyen Etmenler

Sınıfta disiplini etkileyen değişik etmenler söz konusudur. Bunlar içinde öğrencilerin sayısı, yaşı, cinsiyeti, yerleşim biçimleri ve düzen anlayışları; ısı, ışık, ses gibi sınıf ortamının fiziksel özellikleri; sınıfın donanımı, öğretim programı gibi ortamsal özellikler; öğretmenin

toplumsal beceri yetersizliğinden(alay etmek, kararsız olmak, adil olmamak vs) ve öğretim ile ilgili beceri yetersizliğinden(sınıfı monoton biçimde yönetmek, güç ödevler vermek vs) kaynaklanan etmenler, bunların yanında okulun bulunduğu çevrenin sosyo ekonomik düzeyi, öğrenci sayısı, türü ve eğitim durumuyla öğrencilerin disipline aykırı davranışlarda bulunma durumları disiplin olaylarının çıkmasında etkili bulunmaktadır (Ünal, Ada,2000).

Sınıfta disiplini sağlanmasında, öğretmenin sınıf önünde duruşu, öğrencin sınıf önünde yerleşimi, öğretmenin konuşmasının etkinliği, öğrenci çalışmalarının kontrolü sınıf içi disiplin sorunlarında öncelikle planlanması önemli etkenlerdir (Ünal, Ada,2000).

2.2.3.Disiplin Sağlanması İle İlgili Zorlukların Nedenleri

1.Fizyolojik nedenler; sağlık ve bireysel nedenler olarak da bilinir. Öğrencideki kötü sağlık koşulları, onun çabuk sinirlenmesine, huysuzlaşmasına neden olur. Bu da oluşacak kötü davranışların temelini oluşturur.

2.Bireysel nedenler;

a-Bencillik: Kendinden fazla emin olma otoriteye aşırı meydan okuma biçiminde kendini gösterir

b-Akıl yürütme kabiliyetinin zayıflığı

c-Zeka bakımından gerilik

ç-Sosyal eğitim eksikliği

d-Psiko-sosyal hastalıklar

3.Sosyal nedenler; insanın sayıma arzusu, otoriteye içerlemek vb.

4.Sınıftaki nedenler; dershanenin sevimsizliği sağlıksız koşullar, öğretim yöntemi, rutin etkinlikler (Ünal, Ada,2000).

2.3.4.Disiplin Sağlamada Kuralların Belirlenmesi Ve Uygulanması

İlişkilerin etkili ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılan yazılı veya yazısız düzenlemeler kural olarak düşünülebilir. Kural sayesinde özellikle topluluk içinde yaşayan bireylerin kendi kendilerini disipline etmeleri ve sorumluluk duygusu kazanmaları sağlanabilir. Ancak kuralların çok olması ve bireysel alanın aşırı bir şekilde kuşatılması tam tersi sonuçlar verebilir. Bu yüzden kural, amaç değil araç olarak düşünülmelidir. Kuralların işe yaraya bilmesi bireyler için olmasını, bireylerle beraber geliştirilmesini ve bireylerin sahiplenmesini gerektirir (Erdoğan, 2001).

Her örgütte olduğu gibi eğitim örgütünde de belli kurallar vardır ve örgütte yer alan her birey için bu kurallara uymak zorunludur. Aksi takdirde bir örgütten söz etmek mümkün değildir. Herkesin istediği şekilde davrandığı bir kurumun amaçlarına ulaşması zor ve hatta imkansızdır (İlgar, 2000).

Kurallar herkes içindir ve bir kişiden diğerine değişmediği için yansızlığı ve kişisel istekler doğrultusunda

Yapılacakları engelleme olanağı sağlar. Kurallar sayesinde bireysel üstünlüğe gerek kalmadan yöneticinin yetkisinin benimsenmesi kolaylaşır. Yani öğrenciler yapılması istenenleri tereddütsüz kabul ederler. Ödül ve ceza kabul edilebilir bir hale gelir. Sınıfta kurallar sayesinde öğretmenin karar gereksinimi ve öğrencinin yönlendirme arayışı azalır (Erden, 1998,2001).

Öğretim yılının başında sınıf kurallarının ve süreçlerinin belirlenmesi gerekir. Okulun ilk günü sınıfa bu kurallar ve süreçler anlatılmalıdır. Öğrencilerin uyması istenen kuralların ve süreçlerin somut, işlevsel ve apaçık olması gerekir. Öğretmenin öğrencilerin uymasını istediği süreç ve kurallara uyması gerekir (Küçükahmet, 2004).

Okula yeni başlayanlar dışında öğrenciler genellikle okul ve sınıf kurallarını bilirler. Ancak çevrelerindeki kişilerin davranışlarını ve sonuçlarını gözleyerek de bu kurallara uyar ya da uymazlar. Okullarda aynı öğrenci grubunun farklı öğretmenlerde farklı davranışlar sergiledikleri sıkça görülmektedir. Bir öğretmenin dersinde sınıf düzenini bozucu davranışlarda bulunmayan öğrenciler başka bir öğretmenin dersinde düzen bozabilmektedir (Akman, 1998).

Öğrencilerin sınıf kurallarına uymasını sağlamak için öğretmenin öğrenci davranışlarını sürekli izlemesi ve kurallara uymayanları uyarması, uyanları ise ödüllendirmesi gerekir. Aksi takdirde kurallara uyan öğrenciler uymayanları örnek alabilir(Boz, 2003).

2.3.DAVRANIŞ

Davranış: Kişinin eylemde bulunarak çevreyle etkileşim içinde olduğu gözlenebilir, ölçülebilir ve oluşumu çevrede değişikliğe yol açan bir dizi eylem ya da davranış sınıfına verilen isimdir veya davranış, canlı varlıkların uyaranlar karşısında gösterdiği tepkilerin tümüdür (Binbaşioğlu 1986).

Davranış (behavior), insanın gözlenilebilir, ölçülebilir, yinelenebilir bilinçli etkinlikleridir. İnsanın bilinçli yaptığı tüm etkinlikleri davranıştır. İnsanın bilinçli yapmadığı tikleri, refleksleri, sakız sözcükleri davranış değildir. Davranış, bir çok davranımı içerebilir (Başaran, 1998).

İnsan davranışları, iki büyük kısımda incelenir:(1) Doğuştan getirilenler, (2) Öğrenme aracılığıyla sonradan kazanılanlar. Doğuştan getirilenler, tepkiler (refleksler), yahut içgüdüsel davranışlardır. Çocuklar, başlangıçta, içgüdüsel davranış gösterirler; fakat, sonraları, bunların yerini bilinçli ‘alışkanlıklar’ alır. Alışkanlıkla ilgili davranışlar, başlangıçta isteyerek yapılır; daha sonra, bir ‘öğrenme’ süreci sonunda, istenç (irade) dışında, ‘otomatik olarak yapılan’ davranışlar haline gelir (Binbaşioğlu, 1995).

Bir davranışın iki çevresel etkeni vardır. Birincisi, davranışın oluştuğu andaki çevresidir. Öğretmen, davranışın oluştuğu andaki sınıf içi etkenleri dinlediği biçimde planlayabilir ve oluşturabilir. Bu, öğretmenin yaptığı planlı eğitimin gereğidir. İkincisi ise, davranışı etkileyen önyasantıların oluştuğu geçmişteki çevredir (Başaran, 1998).

Bir davranışın yapılabilmesi için, davranışın öğeleri olan bilgi, beceri ve tutum, uygun yöntemlerle öğrenciye öğretilmelidir. Bilgili ve becerili olmak, davranışın yapılmasını gerektirmez, ama öğrenciyi belli bir davranışı yapmaya yeterli kılar. Yeterli olmaya, gizli davranış denilebilir. Davranışın ortaya çıkması için öğrencinin tutumunun elverişli olması; davranış yapmayı istemesi gerekir. Bilgi, beceri ve tutum, öğrenmenin girdileridir (Başaran, 1998).

Davranışta baskın olan niteliğe göre, o davranış için bilişsel, duyuşsal ve devinişsel bir davranıştır denilebilir. Öğrenilmiş davranışlar bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak sınıflandığı gibi her alanda kendi içinde basitten karmaşığa kolaydan zora, somuttan soyuta ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde aşamalı olarak sıralanmıştır (Sönmez, 1986).

2.3.1. Davranış-Alışkanlık İlişkisi

Alışkanlık, bireyin öğrenme aracılığıyla elde ettiği, birtakım yalın davranışlardır. Okuma, yazma, yürüme, belirli zamanlarda yatma, uyuma ve temizlik gibi alışkanlıklar vardır. Alışkanlıklar, bireyin karakterinin bir parçasıdır. Çünkü, her alışkanlık, birey üzerinde sürekli ve düzenli bir biçimde etkisini gösterir. Bu özellikleri dolayısıyla, alışkanlık şöyle tanımlanır: “Düzenli ve sürekli olarak kendini gösteren, öğrenilerek edinilmiş yalın davranışlardır”(Binbaşoğlu, 1995).

Yaşanarak kazanılmış bir davranış olumlu pekiştireçler kullanılarak alışkanlığa dönüştürülebilir. Kazanılmış bir davranışın, olumsuz pekiştireçlerle köreltilmesi olasıdır; yapılması seyrekleştirilebilir; denetim altına alınması sağlanabilir; tutuklanarak bastırılabilir; sıvanıp kapatılabilir, ama unutturulması olanaksızdır (Başaran, 1998).

Alışkanlıklar, bir hareket ya da davranışın, çabuk ve kolay yapılmasını sağladığı gibi, hem düşünsel, hem de devinimsel becerileri de kapsar (Binbaşioğlu, 1995).

Alışkanlıkların kazandırılmasında tutulacak yöntemi şu maddelerle şöyle özetleyebiliriz:

- 1- Davranış, bölünmemeli ve ayrı ayrı yinelenmelidir (tekrar edilmelidir).
- 2- Bölünen davranışlar birleştirilerek yeniden yinelenmelidir.
- 3- Yinelemeler arasında önce yapılan davranışın olgunlaşacağı kadar bir zaman aralığı bırakılmalıdır. Bu zaman aralığı, önceki davranışın unutulacağı kadar da uzun olmamalıdır.
- 4- Yeni bir alışkanlık kazanmak ya da eski bir alışkanlığı bırakmak gerektiği zaman, yapılabildiği kadar -kuvvetli ve kararlı bir girişimle- ileri atılmalıdır.
- 5- Yeni alışkanlık, kişinin yaşamına iyice yerleşmeden önce, eski alışkanlıkla ilgili bir davranışa hiçbir zaman izin verilmemelidir.
- 6- Her fırsatta, yeni alışkanlıkla ilgili davranışlar yapılmalı; söze değil, harekete önem verilmelidir.
- 7- Her gün yeni alışkanlıkla ilgili alıştırma yapılmalıdır (Binbaşioğlu, 1995).

Toplumsal yönden gelişmiş olan bir kimsede, genellikle, şu davranışlar görülür:

- 1- Arkadaş canlısıdır, başkalarıyla iyi ilişkiler kurmaktan hoşlanır;
- 2- Arkadaşlarıyla, üst ve astlarıyla ilişkilerinin nasıl olacağının bilincindedir, bunların düzenlenmesini bilir;
- 3- Herkese karşı iyi duygular besler, kıskançlık nedir bilmez, nazik davranır, sıcak kanlı ve içtendir;

- 4- Yaşına ve başına uygun oyun oynar ve davranışlarda bulunur;
- 5- Büyük toplumca benimsenen ahlak kurallarına saygı gösterir, bunları benimser, suçlu duruma düşmekten kaçınır;
- 6- Toplum içinde kimi zaman önder, kimi zaman da öndere bağlı durumda bulunur;
- 7- Zihin düzeyine uygun herhangi bir konuyu başkalarıyla rahatça tartışabilir. İnandırma gücü vardır. Tartışmalarında anlaşmazlık görülmez;
- 8- Küme çalışmalarından hoşlanır. İşbirliği yapmayı sever;
- 9- İlgileri çeşitlidir. Özellikle, insanlarla iyi ilişkiler kurmaktan hoşlanır.

Temiz ve eğitsel değeri olan oyunlar oynar. Kitap okuma, okunan kitabı dinleme, gezinti yapma, türlü konularda söyleşilerde bulunma gibi etkinliklerden hoşlanır (Binbaşıoğlu, 2000).

2.3.2. Davranış Sorumluluk İlişkisi

Sorumluluk, özel hukuk açısından bir tazmin borcu olarak algılanırken ceza hukukunda ise suç sayılan bir eylemden sorumlu tutulma anlamına gelir (Ana Britannica, 1990).

Sorumluluk, bireyde çocukluk aşamasında ailedeki tutum ve becerilerle ortaya çıkmaya başlar ve ancak yaşayarak öğrenilir. Yaşamsal gerçeklerden kaçan ve sürekli biçimde eleştirilen çocuklar sorumlu davranış kazanamazlar (Ginott, 1973).

Seçimlerinde ve kararlarında özgür olan insanlar, içsel kontrol odaklı olurlar. Çocukların kendileriyle ilgili davranış seçmelerinde ve uygulamalarında özgürce karar vermeleri, bu kararların sonuçlarından sorumlu olmalarını da sağlar. Yetişkinlerin bu sonucu onamaları ise çocuklar üzerinde olumlu etki yaratır. Özgürlük, seçeneklerin çokluğuna, bunların kullanılmasına bağlıdır ve sorumluluk ister (Sönmez, 1994).

Öğrencide sorumluluk davranışının geliştirilmesi için; öğrencilerin güven ve benlik duygularına ilişkin gereksinimlerinin karşılanması; öğrencilere sınıfta özgür biçimde davranma becerisinin kazandırılması; öğrencilerin sınıf davranış standart ve kurallarının geliştirilmesi ile ilgili kararlara katılımı sağlanması; öğrencilere kendi davranışlarının doğurduğu sonuçları yaşamalarına izin verilmesi gerekli görülmektedir. Öğretmenler, çocukların benlik saygılarına zarar vermeyi önleme düşüncesiyle, onların yanlış davranışlarını düzeltmekten kaçınmamalıdır. Öğretmenler sınıf içinde gösterdikleri davranışlarla ile öğrencilere yol gösterici olmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin ussal, tinsel ve öz benliklerine saygı göstermelidirler. Bütün bunlara karşın, öğretmenler öğrencilere sorumlu davranış kazandırmada, dışsal ödüllendirmeden kaçınmalı, içsel ödüllendirmeyi ve psikolojik olarak içerebilecekleri bir sınıf ortamı sağlamalıdır (Celep,2002).

2.3.3. Davranış Tutum İlişkisi

Tutumların doğrudan doğruya gözlenemediği bilinmektedir. Tutumlar davranışa bakılarak anlaşılabilir. Tutum tek başına davranış meydana getirebilir mi? Ya da bir kimsenin bir konu hakkındaki tutumu biliniyorsa o konudaki davranış önceden tahmin edilebilir mi? Sorulara verilecek cevaplar olumlu ise, o zaman tutum hakkında bilgi sahibi olmakla bireylerin davranışlarını önceden tahmin etme olasılığı ortaya çıkar (Kağıtbaşıoğlu, 2004).

Tutumların Oluşmasında Etki Yapan Etmenler:

Tutumlar, kendilerini oluşturan öğelerin dışında, daha birçok etkenin etkisi altında oluşur.

Araştırma sonuçlarında göre, bu etkenler şöyle gruplandırılabilir:

1. Bireyin özellikle ilk yaşlardaki yaşantıları,
2. Çocuğun büyürken değişen bedensel, duygusal, zihinsel ve toplumsal yetenekleri,
3. Bireyin daha önce edindiği önyargı, dogma, inanç ve değerlerin etkisi,
4. Bireylerin içinde bulunduğu grup ve toplum içindeki konumu,
5. Bireyin “benlik duygusunun” etkisi,

6. Çevrede bulunan ve saygınlığı olan başka insanların tutumları,
7. Görülen öğrenimin etkisi gibi etkenlerdir (Binbaşıoğlu, 1995).

Davranışlar, zamana, mekana ve koşullara göre istendik ya da istenmedik özelliği kazanırlar.

2.3.4. İstendik (Hedef) Davranış

Öğretmenler sınıf içi davranışları yönetirken öncelikle istenen ve istenmeyen davranışların neler olduğunu iyi ayırmalıdır.

Öğretmenin içinde bulunduğu koşulları analiz ederek ulaşılması gereken istendik davranışları belirlemek görevidir. Bu aşamada davranış yönetiminde değişmez doğrular olmadığını ve bu nedenle herhangi bir durumda geçerli olan yaklaşımın başka bir durumda geçerli olamayabileceğini bilmelidir (www.egitim.aku.edu.tr/davranis.doc).

İyi davranış, yalnızca karşısındakini mutlu etmek için değil, belli bir durumda kendini rahatsız hissetmek için de yapılır. (Seifert, 1991) : Okul gezisinde yiyecek getirmeyi unutarak gelen bir arkadaşının karşısında yemeğini yiyen öğrenci, yiyeceğinin bir parçasını ona vermekle kendini daha iyi hissedebilecektir (Başar, 2003).

Hedef davranış çözümlendiğinde öğrencinin kazanması gerekenlerin bazılarının davranım, bazılarının davranış ve bazılarının ise eylem düzeyinde olduğu görülür. Bunlar iç içe geçmiş kavramlardır. Bir eylemin içinde birçok davranış; bir davranışın içinde de birçok davranım bulunur. Öğretmenin, öğrenim görevlerini çözümlerken, hangi bilgi, beceri ve tutumun davranım; hangisinin davranış ve eylem düzeyinde olması gerektiğini bilmesi öğrenmeyi geliştirmesini ve ölçmesini kolaylaştırır (Başaran, 1998).

Okulun eğitim programı, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin, okulun ve okuldaki derslerin eğitim amaçlarını gösterir. Bu eğitsel amaçlar, ders düzeyine doğru inildikçe özelleşir ve somutlaşır, ama yine de öğretmenin planı için genel ve soyut sayılır. Öğretmen, öğrencilerine kazandıracığı hedef davranışları saptamak için şunları yapar:

- 1.Eğitimin, okulun ve dersinin amaçlarını inceler.
- 2.Bunları, dersi oluşturan ünite ya da konuların eğitim hedeflerine dönüştürür.
- 3.Bu hedeflere ulaşmak için öğrencilerinde oluşmasını istediği hedef davranışları saptar.
- 4.Öğrencilerine bu hedef davranışlara ulaştıracak öğrenim görevlerini seçer

(Başaran, 1998).

Hedef davranışlarda şu özellikler bulunmalıdır: Hedef davranışlar,

- 1.Öğrencilerce açıkça anlaşılabilmelidir.
- 2.Öğrencilerden belenen davranışları tek tek göstermelidir.
- 3.Öğrencilerce benimsenmelidir.
- 4.Öğrencilerin gereksinimlerine uyabilmelidir.
- 5.Ölçülebilir, gözlenebilir olmalıdır (Başaran, 1998).

2.3.4.1. İlköğretim Okullarında İstendik Davranışlar

Madde 106 — Öğrencilerden beklenen davranışlar;

- a) Okula ve derslere düzenli devam etmeleri ve başarılı olmaları,
- b) Bütün okul arkadaşlarının kendisi gibi Türk toplumunun ve Türkiye Cumhuriyetinin bir bireyi olduklarını unutmamaları, onur ve haklarına saygı göstermeleri,
- c) Öğretmenlerine, okul yöneticilerine, görevlilere, arkadaşlarına ve çevresindeki kişilere karşı saygılı ve hoşgörülü davranmaları,

- d) Doğru sözlü, dürüst olmaları, yalan söylememeleri,
- e) İyi ve nazik tavırlı olmaları, kaba söz ve davranışlardan kaçınmaları,
- f) Okulda yapılacak sosyal ve kültürel etkinliklere katılmaları,
- g) Kitapları sevmeleri, korumaları, okuma alışkanlığı kazanmaları,
- h) Çevrenin doğal ve tarihi güzelliklerini, sanat eserlerini korumaları ve onları geliştirmek için katkıda bulunmaları,
- ı) İyi işler başarmak için çok çalışmaya ve zamana muhtaç olduklarını unutmamaları, geçen zamanın geri gelmeyeceğinin bilincinde olmaları,
- i) Millet malını, okulunu ve eşyasını kendi öz malı gibi korumaları,
- j) Sigara, içki ve diğer bağımlılık yapan maddeleri kullanmamaları ve bu maddelerin kullanıldığı ortamlardan uzak durmaları,
- k) Ülkenin birliğini ve bütünlüğünü bozan bölücü, yıkıcı, siyasî amaçlı etkinliklere katılmamaları, siyasî amaçlı sembol kullanmamaları, bunlarla ilgili amblem, afiş, rozet ve benzerlerini taşımamaları, bulundurmamaları ve dağıtmamaları, siyasî amaçlı davranışlarla okulun huzurunu bozmamaları,
- l) Fiziksel, zihinsel ve duygusal güçlerini millet, yurt ve insanlık için yararlı bir şekilde kullanmaları,
- m) Atatürk İlke ve İnkılâplarına bağlı kalmaları, bunun aksi davranışlarda bulunmamaları,
- n) Yasalara, yönetmeliklere ve toplumun etik kurallarına, millî, manevî ve kültürel değerlere uymaları, beklenir (mevzuat.meb.gov.tr/html/2603_3.html).

2.3.4.2. Davranış Puanı Ölçütleri

1. Okul kültürüne uyum

Karar alma süreçlerine katkı sağlama ve kararlara uyma,
Grupça alınan kararlara katkı,
Okul çalışanlarına karşı sorumlu davranma,
Okula/derse düzenli olarak devam etme,
Okulu, çevreyi, eğitim araç-gereçlerini koruma,
Belirlenen okul kurallarına uyma.

2. Öz bakım

Beden temizliğine dikkat etme,
Kıyafetinin temizliğine dikkat etme,
Sağlığının gerektirdiği beslenme kurallarına uyma,
Özel eşyalarının tertip ve düzenine özen gösterme.

3. Kendini tanıma

İlgi, yetenek, becerilerinin farkında olma,
Zayıf yönlerini tanıma ve geliştirme,
Serbest zamanını etkin bir şekilde kullanma,
İstek ve ihtiyaçlarına göre amaçlarını belirleme.

4. İletişim ve sosyal etkileşim

İletişimde nezaket kurallarına uyma,
Olumlu iletişim dilini kullanma,
Çevresinde kabul görececek olumlu davranışlar gösterme,

Çevresinde gördüğü iyi örneklerden yararlanma,
Sosyal ilişkilerinde grup içinde rol alma,
Sahip olduğu hakları bilme ve kullanma.

5. Ortak değerlere uyma

Başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı gösterme,
Gerektiğinde başkalarına yardım etme,
Bireysel ve kültürel farklılıklara hoşgörülü olma,
Toplumun ortak değerlerine saygı gösterme.

6. Çözüm odaklı olma

Sorunları fark edip tanımlama,
Sorunun farklı çözümlerinin olabileceğine inanma,
Sorun üzerinde odaklanma,
Alternatif çözüm yolları geliştirme,
Sorunun çözümü için sorumluluk üstlenme.

7. Sosyal faaliyetlere katılım

Okulda yapılan çeşitli sosyal faaliyetlere katılmak için çaba gösterme,
Aktif olarak katıldığı sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerde başarılı olma,
Aktif olarak katılamadığı okul faaliyetleri ile ilgilenme veya izleme.

8. Takım çalışması ve sorumluluk

İş birliği içinde çalışma,
Grup içerisindeki sorumluluklarını yerine getirme,
Grup içinde gerekli durumlarda bireysel olarak çalışma.

9.Verimli çalışma

Planlı ve düzenli çalışma,

Zamanı etkili şekilde kullanma,

Çalışmalarında gösterdiği gelişmenin farkında olma.

10. Çevreye duyarlılık

Çevreyle ilgili faaliyetlere duyarlı olma ya da katılma,

Canlıları ve doğal yaşam alanlarını koruma,

Yaşadığı çevresini temiz tutma,

Doğal kaynakları tasarruflu kullanma(mevzuat.meb.gov.tr/html/2603_3.html).

DAVRANIŞ PUANI ÖLÇEĞİ (1, 2, 3, 4 ve 5 inci sınıflar)

Davranış puanı ölçütleri	Geliştirilmeli (1)	İyi (2)	Çok iyi (3)
Okul kültürüne uyum			
Öz bakım			
Kendini tanıma			
İletişim ve sosyal etkileşim			
Ortak değerlere uyma			

Çözüm odaklı olma			
Sosyal faaliyetlere katılım			
Takım çalışması ve sorumluluk			
Verimli çalışma			
Çevreye duyarlılık			

DAVRANIŞ PUANI ÖLÇEĞİ (6, 7 ve 8 inci sınıflar)

Davranış puanı ölçütleri	Yetersiz (1)	Geliştirilmeli (2)	Orta (3)	İyi (4)	Çok iyi (5)
Okul kültürüne uyum					
Öz bakım					
Kendini tanıma					
İletişim ve sosyal etkileşim					
Ortak değerlere uyma					
Çözüm odaklı olma					
Sosyal faaliyetlere katılım					
Takım çalışması ve sorumluluk					
Verimli çalışma					
Çevreye duyarlılık					

2.3.4.3. Ödüllendirilecek Davranışlar Ve Ödüller

Madde 105 — Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel ilköğretim kurumlarında öğrencilerin ödüllendirilmesi, davranışlarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik faaliyetler; öğrenci, veli, öğretmen ve yönetici iş birliğinde yürütülür.

Öğrenci davranışlarının kaynağının belirlenmesi için gerektiğinde rehberlik araştırma merkezi ve ilgili diğer kurumlarla iş birliği yapılır.

Madde 107 — Okul Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulunca, örnek davranışları ile derslerdeki gayret ve başarılarıyla üstünlük gösteren öğrenciler;

a) 4, 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarda Türkçe dersinden 3, diğer derslerin her birinden 2'den aşağı not almamak şartı ile yarıyıl ortalaması 3,50- 4,00 olanlar "Teşekkür",

b) 4, 01 ve yukarı olanlar ise "Takdirname",

c) Üç öğretim yılı kesintisiz Takdirname alan öğrenciler "Üstün Başarı" belgeleri ile ödüllendirilirler.

Ayrıca, ilköğretim okullarının 4, 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarında almış olduğu notlarla istenilen başarıyı gösterememesine rağmen aşağıdaki şartlardan en az birini taşıyan öğrencilere; öğretmenlerin veya okul yönetiminin önerisi üzerine "Onur Belgesi" ile ödüllendirilir. Bu ödüller öğrencinin dosyasına işlenir.

a) Ulusal ve uluslar arası yarışmalara katılarak ilk beş dereceye girmek.

b) Çeşitli sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklerde üstün başarı göstermek.

c) Davranışlarıyla arkadaşlarına ve çevresine iyi örnek olmak.

d) Okulun araç-gereç ve donanımlarını koruma ve kullanmada örnek davranışlar sergilemek (mevzuat.meb.gov.tr/html/2603_3.html).

2.3.5. Davranış Değiştirme Yaklaşımı

Bu yaklaşıma göre öğrencinin davranışlarını önemli derecede etkilediğine inanılan çevresinin dikkatli bir şekilde kontrol edilmesi gerekir. Öğrencinin iyi veya kötü davranışlarının bütünü çevresindeki oluşumlardan etkilenir. Bu nedenle, davranışların kaynağı olan çevrenin iyi kontrol edilmesiyle davranışlar istenilen hale getirilebilir. Yani, olumlu davranışları desteklemek (veya ödüllendirmek) olumsuz davranışları ise değişik şekillerde (aşırıya kaçmadan) cezalandırmak insan davranışlarının değişimi üzerinde etkili olabilir.

Öğrenci istenilen davranışı gösterdiğinde hemen ödüllendirilir. Örneğin, eğer bir öğrenci gazetede veya dergide rastladığı bilimsel bir yazıyı, sınıf ortamına getirdiğinde ödüllendirilirse diğer öğrencilerin bu tür davranışta bulunma isteği artar.

Uygun kullanıldığı zaman davranış değiştirme yaklaşımının çok verimli olduğu iddia edilmektedir (Collette ve Chiappetta, 1989). Ancak öğretmen öğrencilerin karakterine göre ödülün mü veya cezanın mı daha etkili olacağını iyi etüt etmelidir. Bu yaklaşımı kullanırken, ister ceza olsun ister ödüllendirme olsun, belli bir davranış şekli oluşturulduktan sonra sürekli ödüllendirme veya cezalandırma değil, ara sıra ödüllendirme veya cezalandırma yapılmalıdır.

(www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/kitaplar/kimya/unite6.doc).

2.3.5.1.İstenen (İstendik) Davranışı Çağrıştırıcı Davranmak

Öğrenciyi istenen davranışa yöneltmenin bir yolu, öğretmenin örnek, anlayışlı, destekleyici davranmasıdır. İstenmeyen değil, istenen davranış gündemde tutulmalı, öğretmen bunun modeli olmalıdır. Tutarlı bir biçimde, iyi niyetle, kendine ve başkalarına saygılı, sorumlu bir genç olarak davranılan olarak davranılan insanlar, olumlu davranışları daha çok gösterirler (Başar, 2003).

İletişimde kullanılan dil, öğrencinin kullanması istenen, olumluyu çağrıştıran olmalıdır. Çalışkan, saygılı gibi olumlu sıfatları zamanla kendine mal ederek öyle olmaktan zevk alma, öyle olma eğilimi duyar (MEB, 1989).

2.3.5.2. İstenen (İstendik) Davranışa İnandırma

İnsanları kandırmak kolay, inandırmak güçtür. İnandırmak için, uzun süreli, sabırlı, örneklemeli, somut durumlar yaratıcı çabalar gerekir. Bunun için çeşitli yollar vardır; Bunlardan biri, istenen davranışın yararını belirtmek, istenen zevk veren sonuçlarını göstermektir. Yine hoşuna gideceğini, mutlu olacağını, bir sıkıntıdan kurtulacağını, ödül getireceğini göstererek inandırma sağlanabilir (Başar, 2003).

İstenen Davranışa İnandırma için;

- 1- Olumlu örnekler inanmayı kolaylaştırabilir.
- 2- Davranışın yasallığını belirtme, yapılmasını kolaylaştırabilir.
- 3- Başkalarını da öyle davrandığının örneklenmesi, uyumlu davranma isteğini artırır.
- 4- Suçluluk duygusu uyandırılarak uygun davranışa alıştırılabilir.
- 5- Aksi davranışların zarar ve ceza getireceğinin belirlenmesi de uygun davranışa götürücü olabilir.
- 6- İstedikini belirtmek de bir yoldur.
- 7- Davranışın, gruba ve başka insanlara karşı görevi olduğunu söyleyerek inandırma da bir yöntemdir (Başar, 2003).

2.3.5.3. İstenen (İstendik) Davranışı Kolaylaştırmak

İstenen davranışı göstermek bazı engellerin aşılmasına bağlıysa, öğrenci bu davranışa yönelmede isteksiz, çekingen olabilir. İstenen davranışın gösterilmesi, istenmeyenlerin gösterilmesinden daha kolay olduğunda, öğretmenin işi kolaylaşacaktır. Bunun sağlanması, sınıfın fiziksel, eğitsel, sosyal düzenine bağlıdır(Başar, 2003).

Başarı olasılığını artırıcı, denetlenen, beklentilerin sınıf kuralları yoluyla açıkça belirlendiği, etkinliklerin uygun bir sıra ile ve herkesi işe koşup süreçteki öğrenci davranışını belirleyici şekilde planlandığı, öğrencilere girişim özgürlüğü ve sorumluluğu veren bir sınıf ortamında, istenen davranışlar daha çok görülecektir(Başar, 2003).

2.3.5.4. İsteneni Destekleyici Davranışlar

Hedef davranışlar yanında, hedef davranışa yardım edici, onu olumlu etkileyen davranışlar da istenen davranış grubuna girer. Bu tür davranışların pekiştirilmesi, istenmeyen davranışlara yönelimi azaltır: Gürültü yapmama, rahat oturma, ellerini kendine saklama, kalemiyle oynamama, arkadaşlarıyla etkileşimde incelik ve işbirliği, sınıf etkinliklerine katılım ve ilgi, duruma uygun davranma, bu tür davranışlara örnek olarak verilebilir (Başar, 2003).

İstenen davranışı sürekli gösterebilmenin ilk koşulu, o davranışın bilgisine sahip olmaktır. Bu sahip oluş ailede başlar. Aile, temizlik, düzen, bir yerde olmanın gerektirdiği hak ve sorumluluklarla ilgili davranışları öğretmeli, bunlar okulda pekiştirmeli, eksik olanlar tamamlanmalıdır. El yıkama, kullandıktan sonra sabunu temizleme, dişini fırçalama, kapıyı kapama, sandalyeden kalkınca yerine itme, yolun solundan yürüme, başkaları konuşurken dinleme, burnunu silerken gürültü çıkarmama, çiğnerken ağzını açmama, ağızda yiyecek

varken konuşmama, zamanı uygun kullanma, bu tür davranışlar örnek olarak verilebilir (Başar, 2003).

İstenen davranışlar konusunda okul aile işbirliği yapılmalıdır. Ailelere gönderilecek küçük notlarla, öğrencinin değişik davranışlarının uygunluk denetimini yapmaları istenebilir. Varsıl aileler, paranın alabileceği şeyleri gözetir, çocuklarına birlikte yaşamamanın kurallarını öğretmeye yeterince zaman harcamazlar(Wolfgang and Kelsay 1991:154). Ailelerin çocuğu temel eğitim görevlerini yerine getirmek için, okulun yardım ve ilgisine muhtaçtır. Bu, bilgilendirme olabileceği gibi hatırlatma da olabilir: Lütfen yarın sabah çocuğunuza dikkat eder misiniz, kahvaltıdan önce ellerini yıkadın mı, sonra dişlerini fırçaladın mı, sofraya otururken sizin veya kardeşinin geçişini karşılaştırdın mı...Kimi sorular taşıyan basılı malzeme ile, öğrencilerin hepsinin ailelerince denetlenmesi, bu davranışları bilmeyen ailelerin de eğitilmesine yardımcı olur.

Uygun davranışlar konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesine okuldaki ilk yıl ve günden başlanmalıdır. Beğenilen, istenen davranışların, açıkça belirtilmiş olması, onların yapılmasını kolaylaştırmaktadır (O'Leary and O'leary,1972: 88).Bu işin görsel boyutu, öğretmenlerin ve üst sınıf öğrencilerinin davranışlarıdır (Başar, 2003).

Aile ve okul dışındaki yaşamda öğrencinin uygun davranışları öğrenebileceği durumlar yaratmaya çalışılmalıdır.Öğrencinin istenen davranışı sürekli gösterebilmesinin başka bir koşulu tutarlılıktır (Başar, 2003).

İstenen davranışı sürekli gösterebilmenin bir koşulu da kişinin değil, davranışının değerlendirilmesidir. Kişi yerine davranışı değerlendirilmelidir. İstenen davranışın gözlenebilmesinin başka bir koşulu uygun ortamdır (Başar, 2003).

2.4. PEKİŞTİREÇ KAVRAMI

Pekiştireç, istendik davranışı oluşturmaya ve/veya oluşan bir davranışın sıklığını artırmaya yarayan ödül ya da ceza niteliğinde uyarıcılardır (Ülgen, 1995).

Skinner göre pekiştireç; bir tepkiden (davranış) sonraki tepkilerin birincisine benzerliğini artıran herhangi bir olay veya unsurdur (Kazancı, 1989).

Bir davranışın ortaya çıkma olasılığını arttıran her türlü uyarıcıya pekiştirme adı verilir (Cüceloğlu,1997).

Bir başka tanıma göre; pekiştireç, Organizmanın yaptığı davranışı izleyen ve organizma için hoş giden, olumlu bir durum yaratıyorsa, o davranışın (edimin) ortaya çıkma olasılığını artıran uyarıcıya denir (Erden ve Akman, 1995).

Yine bir başka tanıma göre; bir tepkinin tekrarlanma sıklığını veya olasılığını artıran ya da azaltan her türlü teknik, süreç, ödül veya ceza pekiştireçtir (Budak, 2003).

Pekiştireç, bir davranımı kuvvetlendiren herhangi bir uyarıcı; pekiştirme ise davranımın kuvvetlendirilmesidir. Ödül olumlu, ceza ise olumsuz pekiştireçtir (Morgan, 1981).

Gerçek yaşamda, ceza ve olumsuz pekiştireç bir arada bulunur (Wade Ve Tavis, 1990).

Pekiştireçleri iki gruba ayırmak olanağı vardır. Olumlu pekiştireçler ve olumsuz pekiştireçler. Olumlu pekiştireçler verildiği zaman davranışın ortaya çıkma olasılığı artar. Yiyecek, su,övgü bu tür pekiştireçlere örnek oluşturur. Olumsuz pekiştireçler ortadan kaldırıldığı, ya da verilmediği zaman davranışın ortaya çıkma olasılığı artar: elektrik şoku, rahatsız edici bir gürültü gibi uyarıcılar olumsuz pekiştireçlere örnektir. Yapılan edimsel

koşullanma deneylerinde olumsuz pekiştirme genellikle deneğin denetimi altındadır ve denek istenilen davranışı yaptığı anda olumsuz pekiştirme ortadan kalkar. Örneğin, Skinner kutusundaki manivelaya basınca, kutunun altındaki ızgaraya verilen elektrik şoku otomatik olarak kesilir (Cüceloğlu,1997).

Ödül kelimesi, olumlu pekiştireç kavramıyla eş anlamlı olarak kullanılabilir, fakat ceza kavramı olumsuz pekiştirme kavramı ile eş anlamlı kullanılamaz. Olumsuz pekiştirmede olumsuz pekiştireçler ortamdaki ortadan çıkartılırken, cezada olumsuz pekiştireçler ortama konmaktadır. Hem olumlu hem de olumsuz pekiştirme davranışın yapılma olasılığını azaltır.(Senemoğlu,,2001).

2.4.1. Pekiştirmenin Miktarı Ve Gecikme Süresi

Psikologlar pekiştirme miktarının öğrenme miktarının hızını etkileyeceğini düşünmüşler. Örneğin; çocuğun yeni bir davranış öğrenmesini isteyen öğretmen ya da ana-baba çocuğa önemli göreceği bir miktarda ödül vermelidir. “İlk devrede karnende zayıf getirmezsene seni sinemaya götüreceğim!” diyen bir baba, büyük bir olasılıkla, çocuğuna iyi bir ödül ortamı yaratmamaktadır. Öte yandan “ ilk devrede karnende hiç zayıf getirmezsene sana bisiklet alacağım!” diyen bir diğeri, çocuğunu önemli derecede ödüllendiriyor olabilir (Cüceloğlu,1997).

Açıklığa kavuşması istenilen, çocuğun davranışı ödüllendirilmeye karar verilmişse, önce çocuğun neyi ödül olarak algıladığını bilmenin gerektiğidir. Ayrıca, baban gelince senin yaptıklarını babana söyleyeceğim!” diyen anne, gecikmeli bir ceza sistemi kullandığından, çocuğun öğrenme süresi pek etkin olmaz(Cüceloğlu,1997).

2.4.2. Pekiştirme Tarifeleri

Pekiştirme tarifesi, tepkiyi izleyen pekiştireçlerin verilme biçimini kapsamaktadır. En yaygın olarak kullanılan pekiştirme tarifeleri; sürekli pekiştirme, sabit pekiştirme, sabit oranlı

pekiştirme, değişken aralıklı pekiştirme ve değişken oranlı pekiştirmedir(Senemoğlu,2001).

2.4.2.1. Sürekli Pekiştirme

En basit pekiştirme tarifesidir. Bu tarife, deneğe yeni bir şey öğretilirken kullanılmaktadır. Tepki öğrenildikten sonra sürekli pekiştirme bırakılıp diğer pekiştirme tarifeleri uygulanmalıdır. Aksi takdirde bir müddet sonra pekiştirmenin etkisi kalmayacaktır. Ayrıca sönmeye karşı en az dirençli pekiştirme tarifesi sürekli pekiştirmedir. Örneğin, başlangıçta çocuk yatağını her düzelttiğinde pekiştirilirken davranışı kazandıktan sonra değişik pekiştirme tarifelerine geçilmelidir (Senemoğlu,2001).

2.4.2.2. Sabit Oranlı Pekiştirme

Bu tarifede, organizmanın belli bir sayıdaki davranışı pekiştirilir. Örneğin; hayvanın her 10 doğru davranışından sonra yiyecek verilmesi; öğrencinin her 5 doğru cevabına bir not verilmesi gibi pekiştirmeler sabit oranlıdır.

Zaman önemli değil, doğru davranış sayısı önemlidir. Aynı süre içinde bir kişi daha az doğru davranış yaparken, bir diğeri daha çok doğru davranış yapabilir ve daha çok pekiştirilebilir. Ancak organizma pekiştirildikten hemen sonra bir depresyon içine girer. Buna “pekiştirme sonrası ara” adı verilmektedir. Bu konuda birçok görüş ileri sürmekle birlikte, hayvan pekiştirildikten hemen sonra yapacağı davranışın pekiştirilmeyeceğini öğrendiğinden dolayı bir durgunluk içine girmiş olabilir. Birikmiş kayıtlar bu durgunluğun geçici olduğunu, daha sonra davranış sayısında hızlı bir yükselme olduğunu göstermektedir. Bu durum “ara ver ve çalış” ifadesiyle betimlenebilir(Senemoğlu,2001).

2.4.2.3. Sabit Aralıklı Pekiştirme

Organizmanın belli bir zaman dilimi içinde yer alan davranışları pekiştirilir. Bu tarifede doğru davranış sayısı önemli değildir. Belli bir sürenin geçmesi önemlidir. Örneğin, hayvan her iki dakika sonunda pekiştirilir. Bu süre içinde ister bir davranış, ister beş davranış yapsın pekiştirme iki dakikanın sonunda yapılır. Dolayısıyla, Skinner kutusundaki hayvan sabit olan zaman aralığının başlangıcında yavaş bir şekilde tepkide bulunurken ya da hiç tepki göstermezken, zaman aralığının bitimine doğru daha hızlı tepkide bulunmaktadır. Örneğin; belli bir sürede tamamlanacak işler; öğrencilerin vize ve final sınavlarına çalışmaları; dönem ödevleri hazırlamaları, memurların her ayın başında maaş almaları bu pekiştirme tarifesine uygun örneklerdir. Öğrenciler, dönemin başında yavaş hareket ederken ödevi teslim etme günleri yaklaştıkça daha hızlı çalışmaktadırlar. Ancak, sabit oranlı pekiştirmede olduğu gibi yapıldıktan sonraki zamanda, organizma (insan ya da hayvan) gene yavaş hareket etmeye başlar. Çünkü hızlı hareket etse de o sürenin bitimine kadar pekiştirilmeyeceğini, öğrenmiştir (Senemoğlu,2001).

2.4.2.4. Değişken Oranlı Pekiştirme

Bu tarifede, her on tepkiden sonra vb. gibi belirli bir sayıdaki tepkinin pekiştirilmesi yerine, değişen sayılardaki tepkiler pekiştirilir. Bu tarifede önemli olan ortalama bir tepki sayısının pekiştirilmesidir. Örneğin; öğretmenler ortalama beş doğru davranışa not verebilir. Bu not bazen bir doğru davranıştan sonra, bazen on, bazen de dört doğru davranıştan sonra verilebilir. Dolayısıyla kaç davranıştan sonra not alacakları belli olmadığından etkinlik sürekli ve sönmeye karşı dirençli olabilir(Senemoğlu,2001).

2.4.2.5. Değişken Aralıklı Pekiştirme

Bu pekiştirme tarifesinde zaman sabit değildir. Pekiştireç bazen hemen, bazen daha geç kazanılabilir. Değişken oranlı pekiştirme tarifesinde olduğu gibi bunda da ortalama zaman önemlidir. Örneğin; pekiştirme ortalama üç dakikada yapılacaksa, ilki iki dakika sonra, ikincisi bir dakika sonra, üçüncüsü beş dakika sonra, dördüncüsü dört dakika sonra yapılabilir. Böylece mümkün olan bütün pekiştireçleri elde etmek için, organizma (insan ya da hayvan) tepkiyi sürekli olarak gösterir. Değişken aralıklı pekiştirme tarifesine göre tepki oranını daha çok artırmaktadır, ancak değişken oranlı pekiştirme tarifesinden daha az etkilidir.

Bu pekiştirme tarifesine örnek, öğretmenlerin bazen haftada bir, bazen iki haftada bir, bazen de haftada iki defa sınav yapmaları olabilir. Sınav, zamanı belli aralıklarla olmadığından, öğrenci her an sınava hazır olacaktır (Senemoğlu,2001).

2.4.3.İstendik Davranışların Pekiştirilmesinde Ödül Ve Ceza Yöntemi Kullanmak

Ödül, istendik davranışları pekiştirmeye, ceza istenmeyen davranışları ortadan kaldırmaya yöneliktir. Ödül ve ceza sisteminin temel amacı, öğrenciye kendi davranışlarını yönetmek için gerekli olan duygusal ve düşünsel yeterliği kazandırmaktır. Gerçekte öğrenci, öğretmem tarafından olumlu veya olumsuz olarak değerlendirilen davranışlarına verilen pekiştireçlere göre, kendini denetleme yeterliği geliştirmektedir. Bu nedenle ödül ve ceza sisteminin, eğitsel amaçlara uygun bir anlayışla kullanılması gerekir Başka bir anlatımla, ödül ve ceza sistemi, öğrencinin davranışlarına yön veren bir referans kaynağı olarak yapılandırılmalı ve tutarlı bir bütünlük içinde uygulanmalıdır. Ödül, öğrencinin beğenilen bir davranışından dolayı haz duyması için verilen her tur pekiştireci kapsar. Örneğin gülümseme, dokunma, saçım okşama, sözle onaylama, sorumluluk verile gibi her tür övgü, ödül olarak değerlendirilebilir. Ceza ise, istenenden yoksun bırakmayı tanımlayan her tur sınırlama ve

yasaklamayı içerir Dolayısıyla ceza, öğrencilerin istenmeyen davranışından uzunlu ve pişmanlık duymasını sağlayan yaptırımların anlatımıdır (Aydın, 2000).

Ödül ve cezanın; mutlaka bir amaca yönelik olması gerekir. Buna göre nedensiz ödül ve ceza verilemez. Ayrıca öğrenci hangi davranışlarının neden ve nasıl ödüllendirileceği veya cezalandırılacağı konusunda yeterli ön bilgilere sahip olmalıdır. Bu durum ödül ve cezanın amaçlı olmasını yanı sıra anlamlı olmasını da gerektirmektedir (Aydın, 2000).

2.4.3.1.Ceza

Ceza; öğretmenin, öğrencinin istenmeyen davranışına karşılık öğrenciyi hoşuna giden şeylerden alıkoyması ya da öğrencinin hoşuna gitmeyen işler yaptırmasıdır. Örneğin istenmeyen davranışta bulunan öğrenciyi teneffüse çıkarmama ya da ödevini yapmayan öğrenciye daha fazla ödev verilmesi hoşuna gitmeyen işlerdendir. Kısacası, ceza alan öğrenci, bazı haklarından, boş zamanından, sevdiği etkinliklerden vazgeçmek ya da notunu kaybetmek durumundadır (Korkmaz, 2004, Kaya, 200).

Ceza; öğrenci davranışlarını yönlendirme sürecinde en fazla tartışılan ve kötüye kullanılan bir uygulamadır. Yasal, ahlaki ve psikolojik sonuçları ile de ceza eğitimleri endişelendirmektedir. Cezanın öğrenci davranışlarını değiştirme konusunda uzun sürede etkisiz olduğu bilinmekle birlikte davranışlar üzerindeki geçici etkisi, bazı eğitimcileri ceza kullanmaya yöneltmektedir (Yiğit,2004).

Günümüzde bazı öğretmenler eğitimin amacına hizmet adına öğrendikleri bazı olumsuz tutum ve davranışları değiştirmek için cezaya başvurmaktadır. Öğrencilerinin yaptıkları hatalardan dolayı onları cezalandırmak, olumlu davranışlar kazanmalarına neden olabilecekleri düşünmektedirler (Samancı,2002).

Öğretmenler; okul ve sınıf kurallarını öğretme, öğrencilere yapmış oldukları hataların karşılığını ödeterek bir daha hata yapmamaları sağlama, okul ve sınıfta disiplini sağlama, hayatta daha başarılı olmaları için disiplinli yetiştirme düşüncesi ve etkili bir öğretim ortamı oluşturma isteği gibi nedenlerden dolayı ceza yöntemine başvurmaktadır (Nelsen ve diğerleri akt. Samancı,2002).

2.4.3.1.1.Ceza Türleri

Öğretmenler tarafından uygulanan cezalar maddi cezalar ve manevi cezalar olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Manevi cezalar; sevgi ve ilgiyi azaltmak, tenkit, uyarı ve kınama, azarlama ve hakaret gibi cezalar. Maddi cezalar; arzu ve istekleri yerine getirmemek ve fiziki cezadır.

Okulda öğretmenler tarafından öğrencilere hakaret ederek bağırma, dayak, idareciye şikayet etme, sınıfta bırakma tehdidi, fiziksel ceza verme, sınıfın karşısında ayakta bekletme, aşağılama gibi cezaların verildiği görülmektedir (Samancı,2002).

Sınıfta ortaya çıkan olumsuz davranışları durdurmak amacıyla yapılması gereken ilk tepkiler sözel olmayan, sözel ve durumu değiştirme tepkileridir. Ancak olumsuz davranışlar halen devam ediyorsa öğretmenin ceza vermesi düşünülebilir. Ceza vermeye karar verildiğinde dört tip ceza uygulanabilir. Bunlar; 1.Azarlama ve kınama, 2. Doğal sonuçlar, 3. Mantıksal sonuçlar, 4. Davranış cezasıdır. Öğrenciye hiçbir zaman fiziksel ve ağır ceza verilmemelidir (Erden,2005).

Yapılan bir araştırma öğretmenlerin sınıfa olumsuz davranışlarından en önemlileri arasında fiziki cezaya başvurma ve öğrencilerle alaycı ifadelerle hakaret etme gelmektedir (Dilekmen,2001. akt .Samancı,2002).

Eğitimde ceza; öğrenmeye olumlu etkisi olmayan,sadece disiplini sağlamada kullanılan ve genelde son çare olarak kullanılabilir bir yöntemdir.Fiziksel ceza ise bir konuda düşünülebilecek en ağır cezalandırma biçimidir (Mahiroğlu, Buluç, 2002).

Fiziksel ceza uygulanan çocukların kişiliğinin gelişmediği, öğretmenler ve otorite figürlerine karşı saygısının kaybolduğu, sınıf kontrolünü zorlaştırdığı ayrıca çocukta sosyal ve kendini kontrol becerilerinin azaldığı da sıkça görülen sonuçlardan bazılarıdır (Benetar,2002 akt. Mahiroğlu,Buluç,2000).

Sevgiyi esirgemek; fiziksel ceza türlerinden olan dayak gibi çocuğu gelişmesinde olumsuz etkileri olabilmektedir. Aradaki fark cezanın fiziksel olmayıp psikolojik olmasıdır. Çocukla konuşmamak, yaptığı şeylerle ilgilenmemek, ihtiyaçları ile ilgilenmemek, çocuğu sevmediğini söylemek gibi örnekler sevgiyi esirgemeye örnek gösterilebilir. Çocukta sevgiyi esirgemeye yönelik davranışların tümü onda ilerdeki yaşamında normal olmayan bir takım kişilik özelliklerin yerleşmesine neden olabilmektedir (Koç, İskender, 1995).

2.4.3.1.2.Cezanın Etkisi

Çoğu zaman eğitimciler istenmeyen davranışların engellenmesinde ve istendik davranışların kazandırılması sürecinde cezanın etkisinin boyutunu tartışmaktadırlar. Kısa sürede cezanın etkili olduğu söylenebilir. Ceza bireyin yaşamında, ceza ile ilgisi olmayan istendik davranışların kazanılması engellemektedir. Cezanın ikinci bir etkisi model olma kişiliktir. Öğrenciler öğretmenin her hareketini model olarak alır. Cezanın üçüncü etkisi bağışıklık

kazanmasından cezanın tekrarı birey üzerinde düzeltici etkisini kaybedebilir (Korkmaz, 2004).

Öğrencilerin istenmeyen davranışları yaptıklarında aldıkları her cezanın etkisini bir öncekine göre azalması ve öğrencinin bunu bir ceza olarak algılamayıp, yaşamın bir parçası görmesidir (Korkmaz, 2004).

Ceza çok büyük özenle kullanılmalıdır. Neden cezalandırıldığının bilincinde olmayan bir öğrencinin davranışına yön verme yeterliği geliştirmesi beklenemez. Cezanın kişilik haklarını yok etmeye yönelik olarak kullanılması, öğrencinin ağır ruhsal travmalara uğramasına yol açmaktadır.Örneğin sürekli fiziksel olarak cezalandırılan ve küçük düşürülen öğrencilerde , öğrenilmiş çaresizlik , duyarsızlık , gerileme gibi nevrotik eğilimler gözlenmektedir.Her tür yergi ve engelleme , bir tür cezalandırmadır.Buna göre başarısız olma , sevilmemeye , kabul görmeme , maddi ödüllerden yoksun kalma gibi , herhangi bir gereksinimin karşılanmadığı uygulamaların tamamı,öğrenciye elem verdiği oranda bir cezadır (Aydın, 2000).

Ceza ve eleştiri, bir davranışı yapmamayı öğretir. Örneğin ceza, okul fobisi oluşturabilir. Ancak karmaşık davranışları, eleştirel düşünmeyi, hayata olumlu bakmayı, insan sevgisini veya matematiği ceza ile öğretmeyiz. Ceza korku yaratabilir, geriletebilir ama geliştiremez. İşte bu yüzden ceza güçsüzdür (Dökmen, 2005).

Her ne kadar ceza; insanı olumsuz davranışlardan kurtarırsa da her zaman öğrenmeyi kolaylaştırmaz. Başarısızlığı nedeniyle çok sık ceza alan öğrencinin başarıları nedeniyle, ödüllendirilen öğrenci kadar öğrenemeyeceği unutulmamalıdır (Ünal, Ada,1999).

2.4.3.1.3.Cezanın Kullanımı

Öğretmenler istenmeyen davranışı düzeltme ve değiştirmede cezayı kullanmaktadırlar. Çünkü, diğer yöntemler etkisiz kalmakta ya da yavaş çalışmaktadır (Korkmaz, 2004). Ceza; öğrenci üzerinde oldukça önemli olumsuzlukların ortaya çıkmasına neden olduğundan dikkatli kullanılmalıdır (Ünal, Ada,1999).

Ceza vermek, diğer seçenekler ise yaramadığında en son başvurulacak çare olmalıdır. Ceza vermek iki şekilde uygulanabilir (Başar,1999).

- a) İstenmeyeni vermek: Öğrenciyi istemediği bir görevin verilmesi şeklindedir.
- b) İstenenden mahrum bırakmak: Sınıfın ortak bir etkinliğinden mahrum bırakmak (dışlama), olumlu pekiştirecin bir süre ortadan kaldırılması, kısa süreli dışlamalar (erteleme) olmak üzere iki şekilde uygulanabilir.

Cezayı olumlu – olumsuz yönden bir kuvvetlendirici olmaktan çok şöyle tanımlamak mümkündür. Bir durumdan olumlu bir pekiştirecin çıkarılması ya da olumsuz bir pekiştirecin eklenmesidir. Ceza tepkinin tekrar edilme ihtimalini zayıflatmakta, cezanın duygusal etkisi kaybolduktan sonra cezalanan tepkinin tekrar edilme ihtimali olabilmektedir. Eğer ceza çocuktaki yanlış davranışların tekrarı ihtimalini azaltıyorsa Skinner'e_göre bunun üç nedeni olabilir. A) Cezanın bir takım duygusal tepkileri vardır. B) İkinci neden klasik şartlamayla açıklayabilir. Çocuk yasaklanmış bir davranışı yaptığı zaman daha önceden anne ve babadan gördüğü azara bağlı olarak geliştirdiği şartlı tepkiyi gösterebilir. C) Üçüncü neden ise; olumsuz pekiştirmedir. Azarlanan çocuk yasaklanan davranışı yapmayacak ve hoş olmayan azarlama kesilecek ve bunun yarattığı kokuda ortadan kalkabilecektir (Koç, İskender,1995).

Araştırmalarda ve öğretmenlerin uygulama deneyimlerinde eğitim sürecinde ceza yönteminin sınıfı kontrol etmede ve yönetmede olumlu etkileri olduğu görülmektedir.

Cezanın uygulanmasında şu ilkeler dikkate alınmalıdır:

- Cezaya olabildiğince az başvurmak; cezanın kullanma sıklığı etkisini azaltır.
- Cezanın nedenini açıklamak; ğrenci neden cezalandırıldığını bilmediği zaman yanlış yorumlamalara gidebilir.
- Öğrenciyi alternatifler sunarak öğrencinin kazanması sağlanmalıdır.
- Eğer olanaklıysa; istenmeyen davranışı istendik davranış haline getirmek.
- Fiziksel cezayı kullanmaktan kaçınınız; dayak ile cezalandırmak suçtur.
- Sinirli olduğumuz zaman cezaya başvurmayınız.
- İstenmeyen davranışın bitimini beklemeden hemen başında cezalandırmalıdır; eğer istenmeyen davranış tamamlandıktan sonra uygulamaya koyarsa cezanın istendik etkisini sağlaması zordur (Korkmaz,2004).

2.4.3.1.4.Cezanın Kullanılmasında Dikkat Edilmesi Gereken Konular

1. Cezanın kullanımı hiçbir zaman rutin bir uygulamaya dönüşmemelidir.
2. Öğrenciyi olumlu davranışa yönlendirecek bir süreç şeklinde işletilmelidir.
3. Sadece olumsuz davranışları sürdürmede ısrar eden öğrencilere karşı kullanılmalıdır.
4. Sadece önceden planlanan ve kasıtlı olarak yapılan, ğrenci tarafından sürekli tekrarlanan davranışlara karşı uygulanmalıdır.
5. Yalnızca övgü ve ödüllendirme uygulamalarında, yanıt vermeyen öğrencilere uygulanmalıdır.
6. Öğrencinin istenmeyen davranışlarını düzeltmek için bütün yollar denendikten sonra uygulanmalıdır.
7. Hiçbir zaman öğrencide duygusal ve psikolojik bozukluklara yol açacak şiddette olmamalıdır (Yiğit, 2005).

2.4.3.1.5.Ceza Vermenin Yararları

1. Etkili bir ceza, öğrenciyi olumsuz davranışları yapmaktan alıkoyabilir.
2. Ceza istenmeyen davranışların sonunda oluşan zararın giderilmesi veya kayıpların karşılanmasına hizmet eder.
3. Ceza, ödül ile birlikte dengeli bir biçimde kullanıldığında, istenmeyen davranışlar üzerinde sosyal kontrol sağlar.
4. Ceza, özellikle bilerek yapılan olumsuz davranışların yerleşmesini engellemek açısından yararlıdır.
5. Akılcı ve tutarlı bir ceza sistemi, öğrencilerin adalet ve güven duygularını geliştirir. Ayrıca sınıf içi uyumun yanısıra, öğrencinin sosyal ilişki kurma becerisini de, olumlu yönde etkiler (Aydın,2000).

2.4.3.1.6. Ceza Vermenin Sakıncaları

Aydın'a göre ceza vermenin sakıncaları;

1. Suça uygun olmayan ceza verme, öğrencide kalıcı davranış bozuklukları oluşmasına neden olur.
2. Ceza, öğrencilerde korku ve endişe yarattığı için, sınıfta kaygıyı artırır ve öğrenmeyi güçleştirir.
3. Sürekli cezalandırma, öğrencilerde genel bir kayıtsızlık ve bağışıklık durumu yaratabilir.
4. Ağır cezalar, öğrencide öfke, nefret gibi olumsuz duyguların yerleşmesine neden olabilir.
5. Ceza veren kişi için de, duygusal olarak zarar verici, incitici bir durumdur.
6. Genellikle ceza verilirken, olumsuz duyguların baskısı nedeniyle amaçlarla araçlar yer değiştirmektedir.

7. Sürekli cezalandırma, öğrencinin olumlu bir benlik algısı ve özdenetim yeterliği geliştirmesini güçleştirir.

8. Ceza sadece verilen öğrenciyi değil, bazen sınıfın tamamını olumsuz yönde etkileyebilir (Aydın,2000).

Celep' e göre ceza vermenin sakıncaları;

1. Birincisi ve en önemlisi, gelecekteki davranış sorunlarını önlemede kullanılabilecek alternatif davranış yöntemleri öğrenciye öğretilemez. Eğitsel kurumlar olan okulların, bir sorunla karşılaşılacak bir çocuğu cezalandırması çelişkili bir durumdur.

2. Okul ortamındaki cezalandırma, öğrenci öğrenmesini engellemektedir. Cezalandırıcı olan öğretmenlerin, daha çok sinirli oldukları, okuldaki davranış sorunlarıyla daha çok karşılaştıkları saptanmıştır

3. Cezalandırma, öğrencide davranış değişikliğini sağlamada etkin bir yaklaşım değildir. Cezalandırma, ağırlıklı yaklaşımlar öğretimde yetersizliği ortaya koymaktadır.

4. Cezalandırma, öğrencinin davranışının sorumluluğunu kabul etmesinden çok, suç işlemesine yol açmaktadır (Celep, 2000).

2.4.3.2.Ödül(Pekiştirme)

Yapılan bir davranışın sonucunda hoş giden bir durumun yaratılmasıdır. Davranışçı ve sosyal öğrenme modelleri pekiştirmeyi öğrenmeye rehberlik etmede ve öğrenmede motivasyonu sağlamada temel öğe olarak kabul ederler (Öztürk,2005).

Ödül ne bir armağan ne de bir rüşvettir. Armağan, öğrenciye karşılıksız olarak verilen ve onu hoşnut etmeye yönelten bir girişimdir. Rüşvette ise, haksız olarak, karşılıklı yarar sağlama söz konusudur: Rüşvet veren, kendisine hizmet, sevgi, saygı gibi haz veren bir yararı, haksız olarak sağlar. Rüşvet alan ise, yine haksız yere, bir hizmeti ve davranışı ya da sevgi, saygı, sevecenlik yapma pahasına, karşıya haz verecek, yarar sağlar (Başaran, 1998).

Ödül, başarının değil liyakatin (değerli ya da yararlı bir iş yapmanın) karşılığı olmalıdır. Çünkü, başarı, ödülünü, kendi kendisinde bulur. Ödülün mutevazi değerinde olması, yapılan şeyin karşılığı olarak değil, ödüllendirenin, yapılan şeyden memnuniyetinin bir belirtisi olarak görülmesi yerinde olur (Binbaşıoğlu, 2000).

Öğretim sürecinin tüm aşamalarında, öğrencilerin yeni bilgi, beceri ve tutum kazanmalarında, kazanılan davranışların kalıcılığının sağlanmasında ödül ve pekiştirme önemli rol oynar. Sınıfta öğrencilerin sergiledikleri bir davranışa öğretmenin verdiği tepki ve bu tepkinin öğrenci üzerindeki etkisi çok önemlidir. Öğretmenin tepkisi öğrenciyi rahatlatır ve mutluluk verirse davranışın yinelenmesi beklenir. Öğretmenler pekiştirmeyi kullanarak öğrenci davranışlarını biçimlendirebilirler (Erden, 2005).

2.4.3.2.1.Ödül(Pekiştirme) Çeşitleri

Övgü; övgü ayrıcalık tanıma ve maddi (nesnel) öğeler olarak sayılabilir. Yapılandırılmış davranış değiştirme programlarında övgü, istenen davranışı geliştirmede etkili bir şekilde kullanılabilir. Övgü özellikle öğretmenin dikkatini çekmek için hatalı davranan öğrenciler üzerinde oldukça etkilidir, övgü pekiştirici ile davranış değiştirme programlarında iyi bir başlangıç yapılabilir. Ancak, övgü yalnız başına etkili olmayabilir. Bu durumda övgü ile diğer pekiştiricileri birlikte kullanmak gerekir (Arı, Saban, 1999).

Uygun davranışın ortaya çıkmasında kuvvetli etkisi olan ve uygulayıcılarca benimsenen pekiştireçler şöyle açıklanabilir (Küçükahmet, 2003).

Sosyal Pekiştireçler: Öğretmenler ve sınıf arkadaşlarıyla yapılan toplumsal etkileşim ve iletişimin öğrencilerin çoğunda güçlü pekiştirme etkisi gösterdiği bilinmektedir. Bu pekiştirme uygulandığında öğretmen bu ödülün neden verildiğini söylemek durumundadır. Gülümseme, sırtını ve basını okşama bu gruptaki pekiştireçlere örnek verilebilir.

Etkinlikle pekiştirme: Öğrencinin hoşlanarak katıldığı her etkinlik, öğrencinin yapmaktan çok da fazla hoşlanmadığı ya da istemediği bir etkinliği pekiştirmek için kullanılabilir. Buna Preamack ilkesi denir. Örneğin; bütün sabah öğrenciler derslerde sessiz olurlarsa, öğle arasından sonra ya da son derste sevdikleri bir filmi izleyebilirler.

Maddi Pekiştireçler: Oyuncak, sertifika, aileye yollanan küçük notlar, okul malzemeleri, öğrencilerde pekiştirme yapmak için kullanılabilir maddi pekiştireçlerdir. Bu pekiştireçler ancak, sosyal ve etkinlik pekiştireçlerinin gücünü yitirmeye başladığı zamanlarda onları güçlendirmek için kullanılmalıdır. Mutlaka toplumsal bir pekiştireçle birlikte uygulanmaları gerekir. Bu pekiştirme şeklinin uygun olmayan yanı maliyetlerinin pahalı oluşu yanında sık kullanıldığında etkisinin çabuk geçmesidir.

Yiyeceklerle Pekiştirme: Bu pekiştireç yukarda açıklanan pekiştireçler etkisiz kaldığında dikkate alınmalıdır. Kullanılacaksa mutlaka sosyal bir pekiştirme ile olmasına dikkat edilmelidir.

Olumsuz Pekiştireçler: Bu pekiştireç diğerlerine benzemez. Uygulanması farklılık gösterir. İstenilen davranış oluştuğunda ortamdan çekilir. Örneğin; öğrenci çalışmadığı için öğretmen

kaslarını çatarak kızgın bir biçimde bakmaktadır. Öğrenci çalışmaya başlayınca, öğretmenin kas çatması ve kızgın bakışı sona erer.

Pekiştireç Yerine Sembollerin Kullanılması: Sembol uygulanmasında, öğrenci uygun olan davranışı gösterdiğinde pekiştireç yerine onu simgeleyen bir sembolün verilmesi biçiminde uygulanır. Bu uygulama, bir grup öğrenci ya da tüm sınıfa rahatlıkla uygulanabilir. Öğrenciler, semboller toplarlar (yıldız, marka, sayı, pul gibi) ve onları belirlenmiş olan sayıya ulaştıklarında karşılıkları olan pekiştireç türü ile daha sonra değiştirirler.

2.4.3.2.2.Ödülün Etkili Kullanımı

Davranışla orantılı olmayan ölçsüz ödül veya ceza uygulamaları beklenen sonuçları vermez.Örneğin öğrencinin her tür davranışının ödüllendirilmesi , istenilen davranış için güdülmesini güçleştirir.Ancak ödülün yanlış ve yersiz kullanılması , cezada olduğu kadar yıkıcı sonuçlara yol açmaz (Aydın, 2000).

Öğretmenin başta gelen görevlerinden birisi, sınıf ortamında uygun davranışları gösteren öğrencileri ödüllendirmektir. Etkili olabilmek için, pekiştirecin istenilen davranış ortaya çıktıktan hemen sonra verilmesi gerekmektedir. Öğrenciye ödül, asla gelecek bir zaman dilimi içinde istenildiği gibi davranacağı sözünü verdiğinde uygulanmamalıdır. Çünkü bu ödülün davranışın oluşmasına etkisi hiç yoktur (Küçükahmet, 2003).

Ders süresince kazandırılması düşünülen davranışlar öğrenci tarafından gösterildiği zaman öğrenciyi ödüllendirme yoluyla, yapmış olduğu davranışın uygun olduğu ve bu davranışın yapılma sıklığını artırabileceği gösterilir. İstenilen davranış, diğer davranışlar arasından seçilerek ödüllendirildiği için seçilen davranışın yapılma sıklığı artabileceği gibi ödüllendirilmeyen davranışlar da söner. Ödüllendirilecek davranışlar çok iyi seçilmelidir.

Çok fazla davranışı ödüllendirme, ödülün etkisini azaltabileceği gibi bütün ödüllendirilen davranışların aynı önem derecesinde algılanmasına yol açar ve davranışları seçmede önemli bir problem ortaya çıkabilir. Bundan dolayı ödülün etkisini artırmak için özellikle davranışları ödüllendirmek gerekir (Öztürk,2005).

Övgü, pek çok öğrenci için güçlü bir motivasyon olabilir. Sınıfta yanlış davranışı azaltma yollarından birisi olumlu davranışı övme vurgulanmalıdır. Bu tutum, öğrencilerin "doğru olanı (örneğin sınıf kurallarına uyma) yapma" davranışlarını sürdürmelerine yardımcı olabilir. Kavramı biraz açarsak; burada anlatılmak istenen olumsuz davranışı vurgulamak yerine olumlu davranışı vurgulamaktır. Bir öğrenci ders esnasında çeşitli nedenlerle (bu nedenlerden birisi dikkat çekme ihtiyacı olabilir) sırasından izinsiz olarak ayrılarak başka bir öğrenciyle konuşmaya başlayabilir. Öğretmen, bu öğrenciyi ikaz etme yerine, öğrenci izin alarak yerinden kalkmak istediğinde, "izin alma" davranışının övülmesi gerekir. Eğer söz konusu izinsiz sırasından ayrılma davranışını alışkanlık haline getirmişse bu öğrenci sırasında dersini yaparken öğretmen, öğrencinin bu davranışını çok beğendiğini söyleyebilir. Böylece olumlu davranış ödüllendirilmiş olur. Öğrenci olumlu davrandığı zaman da öğretmenin ilgisini çektiğini öğrenir. Bu öğrenme, öğrencide davranış değişikliğine neden olur. Bilindiği gibi, pekiştirilen (ödüllendirilen) davranış tekrarlanır (Arı, Saban, 1999).

Hangi tür ödüller verileceği; öğrencinin özelliklerine yaşına, bulunduğu öğretim kademesine göre değişiklik gösterir. Uygun olmayan ödüllerin verilmesi, öğrencinin kendisiyle alay edildiği duygusuna kapatılmasına ve olumsuz yönde algılanmasına yol açar. Örneğin, ödevini istenilen nitelikte yapan lise öğrencisinin ödevinin üzerine yıldız konulması veya aferin ifadesinin kullanılması, o öğrenci için bir ödül yerine geçmez aksine öğrenci kendisiyle alay edildiği duygusuna kapılabilir (Öztürk,2005).

Ödülün miktarının fazla olması etkisinin fazla olmasını sağlama, hatta doyuma ulaştığından etkisini azaltabilir. Ödülün miktarını belirlemede öğrencinin ihtiyacı esas alınmalıdır. Üst öğretim kademelerinde sadece bir teşekkür veya tebrik yeterli iken alt kademelerde defterine yıldız koymak, arkadaşlarına göstermek ve aferin demek daha etkili olabilir (Öztürk, 2005).

Ödüllendirilen davranışlar mutlaka tekrarlanır. Önemli olan çocuğun ödüllendirilecek davranışları düzenli olarak tekrarlaması değil, her tekrarladığında ödüllendirmesidir (Kaya, 2003).

2.4.3.2.3.Ödülün Verirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Çocuklara ödül verirken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Bunlar;

- 1) Çocuk küçükken, ona bazı şeyleri öğretirken, aferin gibi, şeker gibi dış ödüller verilebilir. Ancak çocuğun yaşı büyüdükçe, dış ödüllerin yerini iç ödüller almalıdır. Çocuk kendi davranışlarını değerlendirebilmelidir.
- 2) Ödül, çocuğu ödül verene bağlı kılabilir. Çocuk kendi istediği veya gerekli olduğu için değil, başkaları ödül verdiği için bazı şeyleri yapar.
- 3) “Sınıfı geçersen sana şunu alırım” şeklindeki haberli ödüller, bir rüşvet sayılabilir. Böyle ödüle alışan çocuk, ödül olmadığında istenilen davranışlı yapmaz.
- 4) Her ödül her aferin aynı zamanda bir eleştiri de içerir. “Bugün çok şıksın” mesajının altında, dünkü kıyafete ilişkin eleştiri bulunmaktadır.
- 5) Okullarda, iş yerlerinde ödül, kişilerin motivasyonunu arttırabilir. Ancak dikkatli verilmezse bazı ödüller sorun da yaratabilir. Kurumlarda ödül verirken hem ödülü hak eden mağdur edilmemeli, hem de ödül alamayanlar mahzun edilmemelidir.

Çocuk ödüle doyduğunda veya ödülü kendi gayretiyle elde ettiğinde, hiç kimseyi dinlemez ve istenen davranışı yapmaz. Çünkü ödül, bizi yaptığımız işin doğruluğuna değil, karlı olduğuna inandırır (Dökmen, 2005).

2.4.3.2.4.Ödül Vermenin Yararları

1. Ödül, öğrencinin olumlu davranışları için isteklendirilmesi ve güdülenmesini kolaylaştırır.
2. Ödül, öğrencinin öğrenilecek konuya, ilgi duyması ve moral motivasyonunu artırması açısından yararlıdır.
3. Ödülle davranışların onaylanması, bireyin olumlu bir benlik algısı ve sağlıklı bir kişilik örüntüsü geliştirmesini kolaylaştırır.
4. Ödül, sosyal kabul görme, bağlanma, kendini gerçekleştirme gibi gereksinimlerin doyurulması yoluyla, öğrencinin yaşama bakış açısını olumlu yönde etkiler (Aydın, 2000).

2.4.3.2.5.Ödül Vermenin Sakıncaları

1. Bazen ödül kazanmak, öğrencinin asıl amacı haline gelebilmektir.
2. Ödül araç olarak değil de amaç olarak kullanılırsa, başarısızlık durumunda öğrenci endişe ve kaygı duymaktadır.
3. Sürekli ve benzer şekillerde ödüllendirme, öğrencinin güdülenme düzeyinin giderek düşmesine neden olmaktadır (Aydın,2000).

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma evreni ve örnekleme, verilerin toplanması, anketin geçerlilik ve güvenilirliği, anketin uygulanması ve verilerin çözümlenmesine yönelik istatistiksel teknikler yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada, ilköğretim okullarında istendik davranışların elde dilmesinde kullanılan ödül ve ceza hakkında öğretmen görüşlerini araştırmak amacıyla nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma bir bağımsız evrenden oluşmakta ve bu evrenden alınmış bir bağımsız örneklem içermektedir.

Bu araştırmanın evrenini 2007 – 2008 Eğitim öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ve Kartal ilçelerindeki öğretmenler oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örneklemini; MEB’e bağlı, ilköğretim okullarında görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden İstanbul ili Maltepe ilçesinden 142 (% 71), Kartal ilçesinden 58 (% 29), olmak üzere toplam 200 öğretmen oluşturmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE UYGULANMASI

Araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplamak amacıyla iki ölçme aracı kullanılmıştır.

Anket Formu: Anket formu uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Formda araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla dokuz soru yer almaktadır. Ayrıca öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerini yazabilecekleri bir soru da yer almaktadır.

İstenmeyen Davranışları Düzeltmesinde Ödül ve Ceza Ölçeği: Ölçek tarafından öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışları düzeltmelerinde ödül ve cezayı kullanma durumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte 30 adet soru bulunmaktadır. Ölçekte dördümlü dereceleme ölçeği şeklinde düzenlenmiş olup, her sorunun karşısına cevap seçeneği olarak; 1= “Katılmıyorum”, 2= “Biraz katılıyorum” 3= “Katılıyorum”, 4= “Her zaman katılıyorum” anlamını taşıyan derecelendirme ölçeği konulmuştur. Üçüncü bölüm ise öğretmen konuyla ilgili eklemek istedikleri düşünceleri için ayrılmıştır.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Hazırlanan ölçme araçları İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 12 ilköğretim okulunda 200 öğretmene uygulanmıştır. Anketin uygulanması 2007 – 2008 Eğitim – Öğretim yılı 2. döneminde (Mayıs ayında) sağlanmıştır. Anketin daha sağlıklı ve düzenli olması için anket 2 hafta süre ile devam etmiştir. Anketler araştırmacı tarafında birebir uygulanmıştır.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler kodlanarak bilgisayara yüklenmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır.

Verilerin analizinde bilimsel istatistiklerden frekans (N), yüzde (%), ortalama (X), Standart sapma (ss), ortalamalar arası farkın anlamlılığını test etmek üzere t testi ve çoklu değişkenlerde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Cinsiyet, branş ve hangi kademedede çalışıldığı değişkenleri için t – testi çözümlemesi yapılmıştır. Öğretmen yaşı, meslekte kıdem yılı, eğitim durumu, branş, derse girme saati ve sınıfta kural açıklama ile ilgili grup değişkenleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır.

Yapılan ANOVA analizleri sonucunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Post – Hoc testi olarak Tukey testi yapılmış ve farklılıklar tespit edilmiştir. Elde edilen tüm hesaplamalar tablolara aktarılmış ve ayrı ayrı açıklanmıştır. Yapılan tüm istatistiksel çalışmalarda anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLANMASI

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerden araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1.Öğretmen Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Dağılımı

Bu başlık altında araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerine ve ölçek sorularına verdikleri cevapların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Bay	92	46
Bayan	108	54
Toplam	200	100,0

Tablo 4.1. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 92’sini (% 46) erkek öğretmenlerden, 108’inin (%54) bayan öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin “Yaş” Değişkenine Göre Dağılımı

Öğretmen Yaşı	Frekans (N)	Yüzde (%)
25 ve altı	6	3
26- 35 arası	72	36
36- 45 arası	62	31

46 ve üzeri	60	30
Toplam	200	100,0

Tablo 4.2. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 6'sının (% 3) yaşının 25 ve altında, 72'sinin (% 36) yaşının 26- 35 arasında, 62'sinin (% 31) yaşının 36-45 arasında, 60'ının (% 30) yaşının 46 ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin “Meslekte Kıdem Yılı ” Değişkenine Göre Dağılımı

Meslekte Çalışma Süresi	Frekans (N)	Yüzde (%)
1 -10 yıl arası	71	35,5
11- 20 yıl arası	65	32,5
21 -30 yıl arası	46	23
31 yıl ve üzeri	18	9
Toplam	200	100,0

Tablo 4.3. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 71'inin (% 35,5) meslekte çalışma süresi 1 -10 yıl arasında, 65'inin (% 32,5) meslekte çalışma süresi 11 -20 yıl arasında, 46'sının (% 23) meslekte çalışma süresi 21 -30 yıl arasında, 18'inin (% 9) meslekte çalışma süresinin ise 31 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin “ Eğitim Durumu” Değişkenine Göre Dağılımı

Çalışma Süresi	Frekans (N)	Yüzde (%)
Ön lisans	6	3,0
Lisans	72	36,0
Lisans Üstü	62	31,0
Diğer	60	30,0

Toplam	200	100,0
---------------	-----	-------

Tablo 4.4. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 6'sının (% 3) ön Lisans mezunu, 72'sinin (% 36) Lisans mezunu, 62'sinin (% 31) Lisans üstü mezunu, 60'ının (30) Diğer okullardan mezun, olduğu görülmüştür.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin “Çalıştığı Kademe” Değişkenine Göre Dağılımı

Görev Hangi Kademe Görev Yaptığı	Frekans (N)	Yüzde (%)
I. Kademe	108	54,0
II. Kademe	92	46,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 108'inin (% 54) I. Kademe, 92'sinin (% 46) ise II. Kademe görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin “ Branş ” Değişkenine Göre Dağılımı

Çalışma Süresi	Frekans (N)	Yüzde (%)
Sınıf Öğretmeni	95	47,5
Branş Öğretmenleri	105	52,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.6. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 95'inin (% 47,5) Sınıf Öğretmeni, (% 52,5) Diğer branşlarda öğretmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin “ Derse Girme Saati ” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
18 saat ve altı	36	18,0
19-24 saat arası	51	25,5

25 saat ve üstü	113	56,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 36'sının (% 18) 18 saat ve altı, 51'inin (% 25,5) 19–24 saat arası, 113'ünün (% 56) 25 saat ve üstü derse giren öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama ” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Bütün Kuralları Açıklarım	134	67,0
Bazı Kuralları Açıklarım	47	23,5
Hiçbir Kural Açıklamam	19	9,5
Toplam	200	100,0

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 134'ünün (% 67) Bütün Kuralları Açıklarım diyen öğretmenlerden, 47'sinin (% 23,5) Bazı Kuralları Açıklarım diyen öğretmenlerden, 19'sinin (% 9,5) Hiçbir Kural Açıklamam diyen öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlama ” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Evet	88	44,0
Hayır	26	13,0
Bazısını	86	43,0

Toplam	200	100,0
---------------	-----	-------

Tablo 4.9 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 88'inin (% 44) kuralları öğrencilerle beraber hazırlayanlar, 26'sı (% 13) öğrencilerle hazırlamayan öğretmenler, 86'sı (% 43) Bazı kuralları öğrencilerle hazırlamakta olduğu görülmüştür.

Tablo 4.10. Öğretmenlerin Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Madde	$\bar{x}$	Std. Sapma
1	Sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm.	3.26	.84
2	İstendik davranışı gösteren öğrenciye söz hakkı verdiğimde daha çok düşünme zamanı veririm.	2.49	.97
3	Performans görevini düzenli yapan öğrenciye daha çok istediği görevi vererek ödüllendiririm.	2.72	.91
4	İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm	3.02	.90
5	Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim.	3.17	.73
6	İstendik davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm.	2.32	.97
7	İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım.	2.44	.95
8	İstendik davranışı gördüğümde davranışı pekiştirmek için notunu yükselteceğimi söylerim.	2.60	.92
9	İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin güzel davranışını ailesiyle paylaşıyorum.	3.03	.88
10	İstendik davranışı gösteren öğrenciyle daha fazla göz kontağı kurarım ve ilgilenirim.	2.65	.90

11	Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm.	2.48	.94
12	Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir, teşekkür, tebessüm, baş okşama, sözel övgü vb.)kullanırım.	3.18	.82
13	Olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul tarafından müdür huzurunda verilmesini sağlarım.	2.66	.93
14	Genelde istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevindiğimi, mutlu olduğumu söylerim.	3.26	.74
15	Sınıfta istendik davranış göstermekte utanan, çekinen öğrenciyi arkadaşlarının yanında cesaretlendiririm.	3.35	.65
16	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm.	3.28	.71
17	İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığını hissettiririm.	3.26	.76
18	İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım.	1.81	.98

Tablo 4.10. Devamı

Madde No	Madde	$\bar{x}$	Std. Sapma
19	İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım.	1.71	.89
20	İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm.	1.96	.87
21	İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm.	1.76	.88
22	İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim.	2.63	.89
23	İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım.	1.82	.93
24	İstenmeyen davranışı gösteren öğrencinin arzu ve isteklerini duymazlıktan gelirim.	1.73	.91
25	İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım.	2.82	.94
26	İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım.	3.05	.81

27	Başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna giderim	2.97	.76
28	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde isim ve soyadını söyleyerek onu tanıdığımı hissettirim	3.03	.82
29	İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım.	1.77	.91
30	İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım.	2.65	.92

* Koyu renkli ifadeler istenmeyen davranış sergilendiğinde yapılanları göstermektedir.

Tablo 4.10 incelendiğinde öğretmenlerin, en yüksek ortalamaya ($\bar{x} = 3.35$) “sınıfta istendik davranış göstermekte utanan, çekinen öğrenciyi arkadaşlarının yanında cesaretlendiririm” ifadesinde sahip oldukları görülmektedir. Bunun dışında, “sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm” ($\bar{x} = 3.26$), “olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir,teşekkür,tebessüm,baş okşama,sözel övgü vb.) kullanırım” ($\bar{x} = 3.18$), “olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim” ($\bar{x} = 3.17$) ifadeleri en yüksek ortalamaya sahiptir. Buna göre öğretmenlerin istenen davranışları pekiştirmek için en fazla, cesaretlendirme, takdir etmek maddi ödül verme, güvendiğini hissettirme yollarına başvurduğu görülmektedir.

Öğretmenler istenmeyen davranışları ortadan kaldırmaya yönelik de farklı uygulamalar yapmaktadır. Bunlar arasında en sık başvuru yolları; “İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgisini gösterme” ($\bar{x} = 3.28$), “istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığımı hissettirme” ($\bar{x} = 3.26$), “genelde istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevindiğimi, mutlu olduğunu söyleme” ($\bar{x} = 3.26$)’dır. Buna göre öğretmenler istenmeyen davranış sergileyen öğrencilere karşı cezalandırma yerine onları istenen davranışlara yönlendirdikleri görülmektedir.

4.2. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Cinsiyet” Değişkenine Göre Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “Cinsiyet” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.11. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim.” Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 5: Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim.	N	$\bar{x}$	Ss	T	P
Bay	92	3.04	.78	2.347	0,020
Bayan	108	3.28	.68		

Tablo 4.11.'e göre, bay veya bayan öğretmenler arasında “olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Puan ortalamalarına göre, bayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Yani bayan öğretmenler öğrencilerini motive etmek amacıyla onlara güvendiklerini daha fazla hissettirmektedir. Bu durum bayan öğretmenlerin daha duygusal olmasından ya da annelik duygusuyla hareket etmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “Sınıfta istendik davranış göstermekte utanan, çekinen öğrenciyi arkadaşlarının yanında cesaretlendiririm” Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 15: Sınıfta istendik davranış göstermekte utanan, çekinen öğrenciyi arkadaşlarının yanında cesaretlendiririm	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Bay	92	3.19	.74	3.242	.001
Bayan	108	3.39	.53		

Tablo 4.12.’e göre, bay veya bayan öğretmenler arasında “Sınıfta istendik davranış göstermekte utanan, çekinen öğrenciyi arkadaşlarının yanında cesaretlendiririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, bayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır.

Tablo 4.13. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sevgimi gösteririm” Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 16: İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sevgimi gösteririm	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Bay	92	3.15	.81	2.467	.014
Bayan	108	3.39	.59		

Tablo 4.13.’e göre, bay veya bayan öğretmenler arasında “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sevgimi gösteririm” ifadesine

verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, bayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır.

Tablo 4.14. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Sınıfta Yok Sayarak Cezalandırırım” Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 17. İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığımı hissettiririm.	N	$\bar{x}$	Ss	T	P
Bay	92	3,10	0,80	2.727	0,007
Bayan	108	3,39	0,69		

Tablo 4.14.’e göre, bay veya bayan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığımı hissettiririm.” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, bayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır.

4.3. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Çalıştığı İlköğretim Kademesi” Değişkenine Göre Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “Çalıştığı İlköğretim Kademesi ” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.15. Öğretmenlerin Çalıştığı İlköğretim Kademesine Göre “İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 7: İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
1. Kademe	108	2.61	.95	2.708	.007
2.Kademe	92	2.25	.92		

Tablo 4.15.’e göre, birinci kademe ve ikinci kademe görev yapan öğretmenler arasında “istendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Puan ortalamalarına göre, birinci kademe görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum, bu tür bir uygulamanın küçük öğrenciler üzerinde daha fazla etkili olduğu düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir. Hatta sınıfta tahtayı temizleme etkinliği bazen güzel bir ödül olabilmektedir (Küçükahmet, 2004, s. 308).

Tablo 4.16. Öğretmenlerin “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem, Silgi, Defter, Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Farklılıklarını Test Etmek İçin Yapılan t- Testi Sonuçları

Soru 11. Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem, Silgi, Defter, Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken	N	$\bar{x}$	Ss	T	P
---	---	-----------	----	---	---

Hediyeler Veririm					
1. Kademe	108	2,71	0,93	3,908	0,000
2.Kademe	92	2,20	0,88		

Tablo 4.16.’ya göre, birinci kademedeki ve ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler arasında “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, birinci kademedeki görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin öğrencileriyle fazla zaman geçirdiklerinden dolayı öğrencilerin ilgi ve isteklerini iyi bildiklerini ortaya çıkarmaktadır. Yine ödül olarak maddi hediye verme, sınıf öğretmenleri tarafından etkin kullanıldığını göstermektedir.

Tablo 4.17. Öğretmenlerin Çalıştığı İlköğretim Kademesine Göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 19: İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
1. Kademe	108	1.55	.87	2.736	.007
2.Kademe	92	1.90	.89		

Tablo 4.17.’ye göre, birinci kademedeki ve ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum ikinci kademedeki öğretmenlerin cezaya daha meyilli olduğunu

göstermektedir. İkinci kademe öğretmenleri yani branş öğretmenleri öğrencileri sınıf öğretmenlerine göre daha fazla tanıyamadığı, şu özdeyiş bu durumu iyi açıklamaktadır: İnsan, bilmediğine düşmandır, bildiklerinin dostudur ve tanıdıkça sever.

Tablo 4.18. Öğretmenlerin Çalıştığı İlköğretim Kademesine Göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 20: İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
1. Kademe	108	1.80	.89	2.736	.007
2.Kademe	92	2.14	.83		

Tablo 4.18.’e göre, birinci kademede ve ikinci kademede görev yapan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, ikinci kademede görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin notu caydırıcı bir ceza olarak kullanmakta olduklarını göstermektedir. Bilindiği üzere artık notların liselere giriş sınavında etkisi artmış bulunmaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenin vermiş oldukları davranış notları da etkili olmaktadır.

Tablo 4.19. Öğretmenlerin Çalıştığı İlköğretim Kademesine Göre “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 30: İstenmeyen davranış gördüğümde	N	$\bar{x}$	Ss	t	p
---	---	-----------	----	---	---

memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım					
1. Kademe	108	2.49	.90	2.685	.008
2.Kademe	92	2.83	.91		

Tablo 4.19.'a göre, birinci kademede ve ikinci kademede görev yapan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, ikinci kademede görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Yine ceza olarak değerlendirebileceğimiz bir davranış biçiminde ikinci kademe öğretmenleri daha fazla katılmışlardır. Bu durum ikinci kademe öğretmenlerinin daha fazla istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin ise öğrencilerinin bazı davranışlarını kanıksadığını veya başka yöntemlere daha çok başvurdukları anlaşılmaktadır.

4.3. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Branş” Değişkenine Göre Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “Branş” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.20. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 4: İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Sınıf Öğretmeni	108	2.83	.89	2.860	.005
Branş Dersi Öğretmeni	92	3.19	.87		

Tablo 4.2.'ye göre, branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş dersi öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenleri notları daha etkin ve etkili kullandıklarını, ödül olarak not ön planda tuttuklarını göstermektedir. Bu da öğrenci ile öğretmen arasında nota dayalı bir ilişkinin açık olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.21. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t-Testi Sonuçları

Soru 7: İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Sınıf Öğretmeni	108	2.63	.97	2.669	.008
Branş Öğretmeni	92	2.27	.90		

Tablo 4.21.'e göre, branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, sınıf öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin ödül olarak bu yolu daha çok denediklerini göstermektedir. Alkışlatma 2. kademedede daha az kullanılmasının sebebi, sınıf içi kontrolün 1- 5. sınıflara göre daha zor olması olabilir ki branş öğretmenleri bu pekiştirece daha az katılmışlardır.

Tablo 4.22. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 11: Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Sınıf Öğretmeni	108	2.65	.93	2.488	.014
Branş Öğretmeni	92	2.32	.93		

Tablo 4.22.'ye göre, branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, sınıf öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin ilgi ve isteklerini daha iyi bildiklerini ortaya koymaktadır. Yine branş öğretmenleri 2. kademe öğrencilerinin ilgilerinin daha değişik alanlara kaydıklarını anlamış olduklarını ve bu hediyelerin fazla ilgi çekmediğini vurgulamış olmaktadır.

Tablo 4.23. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığımı hissettiririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 17: İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığımı hissettiririm	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Sınıf Öğretmeni	108	3.37	.70	2.033	.043
Branş Öğretmeni	92	3.20	.71		

Tablo 4.23.'e göre, branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığımı hissettiririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, sınıf öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin sınıf kurallarına daha fazla önem verdiklerinin bir kanıtı olmaktadır. Sınıf kuralları 1. kademedede daha çok göz önünde olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.24. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 19: İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Sınıf Öğretmeni	108	1.50	.79	3.212	.002
Branş Öğretmeni	92	1.90	.94		

Tablo 4.24.'e göre, branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin istendik davranışı bırakan öğrencilere karşı tepkilerini bu şekilde gösterme

mevilli olduklarını ispat etmektedir. Yine 2.kademedeki öğrencilerde istendik davranışların bırakılması ergenliğe girişteki sorunlardan dolayı olağan olabileceğini ama branş öğretmenlerinin öğrencilerini tanıyamadıklarını göstermektedir.

Tablo 4.25. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 20: İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Sınıf Öğretmeni	108	1.78	.87	2.649	.009
Branş Öğretmeni	92	2.11	.85		

Tablo 4.25.'e göre, branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin davranış notlarını önemseydiğini ve ceza olarak da kullanılabileceğini savunmaktadırlar. Sınıf öğretmenleri ise davranış notlarını branş öğretmenlerine göre önemsemedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 4.26. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 21: İstendik davranışı aksatan	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
-------------------------------------	---	-----------	----	---	---

öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm					
Sınıf Öğretmeni	108	1.62	.78	2.209	.028
Branş Öğretmeni	92	1.89	.94		

Tablo 4.26.'ya göre, branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum yazma ödevini bir ceza olarak branş öğretmenlerinin daha fazla kullandıkları gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Yazma ödevi hem ceza hem de yazının geliştirilmesi ve hatalı davranışın öğrenilmesinde önemli olduğunu branş öğretmenleri tarafından vurgulanmıştır. Yine branş öğretmenlerinin hataya karşı daha hazımsız olduklarını bu tablo ortaya koymaktadır.

Tablo 4.27. Öğretmenlerin Branşlarına Göre “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin t- Testi Sonuçları

Soru 30: İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Sınıf Öğretmeni	108	2.44	.91	3.095	.002
Branş Öğretmeni	92	2.83	.88		

Tablo 4.27.'ye göre, branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış

gösterdiğinde farkına vardığımı hissettiririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda yüz ifadesindeki memnuniyetsizlik daha çok görülmekle birlikte korkutma ve tehdidi kullandıkları ceza olarak kullandıklarını göstermektedir.

4.4. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Yaş” Değişkenine Göre Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “Yaş” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.28. Öğretmenlerin yaşlarına göre “İstendik davranışı gördüğümde davranışı pekiştirmek için notunu yükselteceğimi söylerim” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 8: İstendik davranışı gördüğümde davranışı pekiştirmek için notunu yükselteceğimi söylerim	Yaş	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	25 ve altı	6	1.66	.81	2.773	.043
	26- 35 Yaş	72	2.55	.97		
	36- 45 Yaş	62	2.75	.88		
	46 ve üzeri	60	2.60	.86		

Tablo 4.28.’e göre, yaşları 25 ve altı, 25-35 arası, 36-45 yaş arası ve 46 ve üzeri olan öğretmenler arasında “istendik davranışı gördüğümde davranışı pekiştirmek için notunu yükselteceğimi söylerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından

anlamli farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat puan ortalamalarına göre, yaşı 25 ve altı olan öğretmenleri bu ifadeye diğer yaş grubunda olan öğretmenlere göre daha az katılmaktadır. Bu durumda 26- 35 yaş arası genç öğretmenler notu bir pekiştireç olarak kullanma eğiliminde olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 4.29. Öğretmenlerin yaşlarına göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 20: İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm	Yaş	N	$\bar{x}$	<i>Std. Sapma</i>	F	p
	25 ve altı	6	2.33	.81	8.875	.000
	26- 35 Yaş	72	2.16	.91		
	36- 45 Yaş	62	2.12	.87		
	46 ve üzeri	60	1.50	.65		

Tablo 4.29.’a göre, yaşları 25 ve altı, 25- 35 arası, 36-45 yaş arası ve 46 ve üzeri olan öğretmenler arasında “istendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.30).

Tablo 4.30: Tukey testi sonuçları

Yaş	Ortalama Farkı	p
-----	----------------	---

46 ve üzeri	26- 35 yaş	-.66	.000
	36- 45 yaş	-.63	.001

Tablo 4.30'a göre, yaşları 46 ve üzeri olan öğretmenlerle, 26-35 ve 36-45 olan öğretmenler arasında "İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm" ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Yaşları 46 ve üzeri olan öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer yaş grupları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durumda 46 ve üzerindeki öğretmenlerin cezalandırma olarak davranış notunu daha fazla kullanmamakta olup, tecrübe ve kendine güven olgusu bu yaştaki öğretmenlerde farklılık ortaya çıkmış olmaktadır.

Tablo 4.31. Öğretmenlerin yaşlarına göre "İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm." ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 21: İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm.	Yaş	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	f	p
	25 ve altı	6	1.66	.81	3.438	.018
	26- 35 Yaş	72	1.98	1.01		
	36- 45 Yaş	62	1.77	.77		
	46 ve üzeri	60	1.50	.77		

Tablo 4.31.'e göre, yaşları 25 ve altı, 25-35 arası, 36-45 yaş arası ve 46 ve üzeri olan öğretmenler arasında "İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm" ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı

farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.32).

Tablo 4.32: Tukey testi sonuçları

Yaş		Ortalama Farkı	p
46 ve üzeri	26- 35 yaş	-.48	.019

Tablo 4.32'ye göre, yaşları 46 ve üzeri olan öğretmenlerle, 26-35 olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Yaşları 46 ve üzeri olan öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer yaş grupları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum yaşça büyük öğretmenlerin cezayı daha az kullandıklarını göstermekle birlikte daha değişik pekiştireçleri denediklerini ortaya çıkarmaktadır.

4.5. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Kıdem Yılı” Değişkenine Göre Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “Kıdem Yılı” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.33. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru	20:	Yaş	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	f	p
------	-----	-----	---	-----------	------------	---	---

İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm	1- 10 yıl arası	71	2.23	.90	5.625	.001
	11- 20 yıl arası	65	1.93	.82		
	21- 30 yıl arası	46	1.76	.84		
	31 yıl ve üzeri	18	1.44	.70		

Tablo 4.33.'e göre, kıdem yılı 1- 10 arası, 11- 20 yıl arası, 21- 30 yıl arası ve 31 yıl ve üzeri olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi kıdem yılları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.34).

Tablo 4.34: Tukey testi sonuçları

Yaş		Ortalama Farkı	p
1-10 yıl arası	21- 30 yıl arası	.47	.017
	31 yıl ve üzeri	.79	.003

Tablo 4.34'e göre, kıdem yılı 1- 10 yıl arası olan öğretmenlerle, 21- 30 yıl arası ve 31 yıl ve üzeri olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Kıdemi 1- 10 yıl arası olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer kıdem yılları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum yeni öğretmenlerin ceza olarak davranış notunu daha

fazla kullanma eğiliminde olduklarını göstermekte, öğrencilerin olumsuz davranışlarıyla başa çıkmada yetersiz kalabilmektedirler.

Tablo 4.35. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 21:	Yaş	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm.	1- 10 yıl arası	71	2.00	1.01	4.389	.005
	11- 20 yıl arası	65	1.78	.76		
	21- 30 yıl arası	46	1.41	.74		
	31 yıl ve üzeri	18	1.66	.84		

Tablo 4.35.’e göre, kıdem yılı 1- 10 arası, 11- 20 yıl arası, 21 -30 yıl arası ve 31 yıl ve üzeri olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi kıdem yılları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.36).

Tablo 4.36: Tukey testi sonuçları

Yaş	Ortalama Farkı	p
1- 10 yıl arası	21- 30 yıl arası	.58
		.002

Tablo 4.36'ya göre, kıdem yılı 1- 10 yıl arası olan öğretmenlerle, 21- 30 yıl arası olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Kıdemi 1- 10 yıl arası olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer kıdem yılları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum 1- 10 yıl arasındaki öğretmenlerin ceza olarak yazma ödevini kullanması hatalı davranışlarla daha fazla karşılaştıklarını gösteriyor olabilir.

4.6. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Eğitim Durumları” Değişkenine Göre Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “Eğitim Durumları” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.37. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 1: İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım	Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Ön Lisans	34	1.64	.94	4.260	.006
	Lisans	132	1.78	.94		
	Lisans Üstü	17	2.58	1.06		
	Diğer	17	1.64	.99		

Tablo 4.37.'ye göre, öğrenim durumları ön lisans, lisans, lisans üstü ve diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi öğrenim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.38).

Tablo 4.38: Tukey testi sonuçları

Eğitim Durumu		Ortalama Farkı	p
Lisans Üstü	Ön Lisans	.94	.014
	Lisans	.80	.015
	Diğer	.94	.045

Tablo 4.38'e göre, öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenlerle, ön lisans, lisans ve diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer öğrenim durumları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum lisansüstü olan öğretmenlerin zor ve zevksiz işlerde cezalandırmayı pekiştireç olarak kullanmayı daha çok tercih ediyor olmaları eğitim seviyesi arttıkça ceza kullanımında bir azalma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.39. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 19: İstendik	Yaş	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
-------------------	-----	---	-----------	------------	---	---

davranışı bırakan	Ön Lisans	34	1.67	.97	3.153	.026
öğrenciye sevgi	Lisans	132	1.68	.84		
ve ilgimi	Lisans Üstü	17	2.29	1.04		
azaltırım	Diğer	17	1.41	.79		

Tablo 4.39.'a göre, öğrenim durumları ön lisans, lisans, lisansüstü ve diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi öğrenim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.40).

Tablo 4.40: Tukey testi sonuçları

Yaş		Ortalama Farkı	p
Lisans Üstü	Diğer	.88	.040

Tablo 4.40'a göre, öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenlerle, diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer öğrenim durumları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum lisansüstü öğretmenlerin sevgi ve ilgiyi azaltmayı diğer öğretmenlere göre daha etkin kullandıklarını en azından kullanmaya meyilli olduklarını göstermektedirler.

Tablo 4.41. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 20: İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm	Yaş	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Ön Lisans	34	1.73	.89	3.147	.026
	Lisans	132	2.00	.87		
	Lisans Üstü	17	2.41	.79		
	Diğer	17	1.64	.78		

Tablo 4.41.'e göre, öğrenim durumları ön lisans, lisans, lisansüstü ve diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Bu farkın hangi öğrenim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat puan ortalamalarına göre, öğrenim durumu lisansüstü olanlar bu ifadeye en fazla katılmaktadır. Bu durum davranış notlarının önemi bütün öğretmenler tarafından ciddiye alındığını, lisans üstü öğretmenlerin bu konuda hassas olduklarını göstermektedir.

Tablo 4.42. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “istendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 21: İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına	Yaş	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Ön Lisans	34	1.61	.73	5.490	.001
	Lisans	132	1.76	.88		
	Lisans Üstü	17	2.47	.94		

ilişkin yazma ödevi veririm	Diğer	17	1.35	.70		
-----------------------------	-------	----	------	-----	--	--

Tablo 4.42.'ye göre, öğrenim durumları ön lisans, lisans, lisansüstü ve diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi öğrenim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.42).

Tablo 4.43: Tukey testi sonuçları

Yaş		Ortalama Farkı	p
Lisans Üstü	Ön Lisans	.85	.012
	Lisans	.70	.019
	Diğer	1.11	.003

Tablo 4.43'e göre, öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenlerle, diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer öğrenim durumları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum lisansüstü öğretmenlerinde hatalı davranışların düzeltilmesinde ve istendik davranışların pekiştirilmesinde daha çok yazma ödevi vermesi onlarda bu davranışa karşı tutum oluştuğunu göstermektedir.

Tablo 4.44. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 30: İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım	Yaş	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Ön Lisans	34	2.41	.95	3.544	.016
	Lisans	132	2.76	.84		
	Lisans Üstü	17	2.76	1.20		
	Diğer	17	2.11	.92		

Tablo 4.44.’e göre, öğrenim durumları ön lisans, lisans, lisans üstü ve diğer olan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Bu farkın hangi öğrenim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat puan ortalamalarına göre, öğrenim durumu lisansüstü ve lisans olanlar bu ifadeye en fazla katılmaktadır. Bu durum lisansüstü öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre jest ve mimiklerini daha etkin kullandıklarını ve caydırıcı önlem olarak bakışları ile davranışa müdahaleyi daha çok kullandıklarını ortaya çıkarmaktadır.

4.7. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Derse Girme Saati” Değişkenine Göre Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “Derse Girme Saati” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri

cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.45. Öğretmenlerin derse girme saatine göre “Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 11: Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm	Derse Girme Saati	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	18 ve altı	36	2.30	.95	3.718	.026
	19-24 arası	51	2.25	.93		
	25 ve üstü	113	2.63	.92		

Tablo 4.45.'e göre, derse girme saatleri 18 ve altı, 19- 24 ve 25 ve üstü olan öğretmenler arasında “Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Bu farkın hangi saat grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat puan ortalamalarına göre, derse girme saatleri 25 ve üstü olanlar bu ifadeye en fazla katılmaktadır. Bu durum daha önceki tablolardan da anlaşılacağı üzere daha çok sınıf öğretmenleri 25 saatin üzerinde derse girmektedirler. Yine sınıf öğretmenleri maddi hediyeleri daha çok kullandıkları tespit edilmişti. Bu tabloda küçük maddi hediyeleri daha çok kullanan daha çok derse giren öğretmenler oldukları anlaşılmıştır. Küçük hediyelerin davranışlarda 1. kademe öğrencilerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.46. Öğretmenlerin derse girme saatine göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 26: İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım	Derse Girme Saati	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	18 ve altı	36	2.97	.94	3.797	.024
	19-24 arası	51	2.82	.81		
	25 ve üstü	113	3.18	.75		

Tablo 4.46.’ya göre, derse girme saatleri 18 ve altı, 19- 24 ve 25 ve üstü olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi saat grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.47).

Tablo 4.47: Tukey testi sonuçları

Derse Girme Saati		Ortalama Farkı	P
19-24 saat	25 ve üstü	-.36	.030

Tablo 4.47’ye göre, derse girme saatleri 19- 24 saat olan öğretmenlerle, 25 ve üstü saat olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Derse girme saatleri 25 ve üstü saat olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer derse girme saatleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf öğretmenlerinin

öğrencileriyle daha fazla ilgilendiklerini, olumsuz tutum ve davranışlarını değiştirmede ikna metodunu daha çok kullandıklarını göstermektedir.

4.8. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Göre Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.48. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “Sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 1: Sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Bütün kuralları açıklarım	134	3.44	.74	19.767	.000
	Bazı kuralları açıklarım	47	3.14	.72		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.26	1.09		

Tablo 4.48.'e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “Sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.49).

Tablo 4.49: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	-1.17	.000
	Bazı kuralları açıklarım	-.88	.000

Tablo 4.49'a göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “Sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf kurallarının açıklanmasıyla öğretmen davranışlarında bir paralellik bulunduğunu göstermektedir. Sınıf kurallarını açıklamayan öğretmenlerin öğrenci davranışları karşısında daha duyarsız olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 4.50. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
Soru 4: İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm	Bütün kuralları açıklarım	134	3.07	.91	3.217	.042
	Bazı kuralları açıklarım	47	3.06	.73		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.52	1.07		

Tablo 4.50.'ye göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.51).

Tablo 4.51: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	-.54	.045

Tablo 4.51'e göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Bu durum sene başında kural açıklamayan öğretmenlerin istendik davranışlar karşısında ödül

olarak iyi bir notu kullanmadıkları ve bu onların notu bir pekiştireç olarak kullanmadıklarını göstermektedir.

Tablo 4.52. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 5: Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Bütün kuralları açıklarım	134	3.27	.70	4.332	.014
	Bazı kuralları açıklarım	47	3.02	.73		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.84	.83		

Tablo 4.52.'ye göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Fakat ortalamalar incelendiğinde “hiçbir kural açıklamam” diyenlerin bu ifadeye daha az katıldıkları görülmektedir. Bu durum hiçbir

kural açıklamayan öğretmenlerin öğrenci davranışlarına karşı diğer öğretmenlere nazaran ilgisiz oldukları görülmektedir. Kural açıklamamış olmaları ile davranışa gösterdikleri tepki arasında paralellik görülmektedir.

Tablo 4.53. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 6:		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
İstendik davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm	Bütün kuralları açıklarım	134	2.32	.70	8.081	.000
	Bazı kuralları açıklarım	47	2.02	.73		
	Hiçbir kural açıklamam	19	3.05	.83		

Tablo 4.53.’e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi

ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.54).

Tablo 4.54: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	.72	.008
	Bazı kuralları açıklarım	1.03	.000

Tablo 4.54’e göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Bu durum kural açıklamayan öğretmenlerin istendik davranışlara karşı istenmeyen davranışlara karşı daha duyarlı olduklarını söyleyebiliriz. Bu öğretmenlerin eğitimden ziyade öğretime odaklandığını söylemek mümkündür.

Tablo 4.55. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin güzel davranışını ailesiyle paylaşırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 9: İstendik		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
---------------------	--	---	-----------	---------------	---	---

davranışı sergileyen öğrencilerin güzel davranışını ailesiyle paylaşırım	Bütün kuralları açıklarım	134	3.15	.80	4.996	.008
	Bazı kuralları açıklarım	47	2.85	.93		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.57	1.12		

Tablo 4.55.'e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin güzel davranışını ailesiyle paylaşırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.56).

Tablo 4.56: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	-.57	.027

Tablo 4.56'ya göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin güzel davranışını ailesiyle paylaşırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum kural açıklamayan öğretmenlerin öğrenci ailelerini fazla tanımadığı dolayısıyla istendik davranışları paylaşma lüzumunu hissetmediklerini söyleyebiliriz.

Tablo 4.57. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir, teşekkür, tebessüm, baş okşama, sözel övgü vb.)kullanırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 12: Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir, teşekkür, tebessüm, baş okşama, sözel övgü vb.)kullanırım		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	P
	Bütün kuralları açıklarım	134	3.32	.77	7.961	.000
	Bazı kuralları açıklarım	47	3.00	.78		
	Hiçbir kuralı açıklamam	19	2.63	1.01		

Tablo 4.57.’e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kuralı açıklamam” diyen öğretmenler arasında “Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir, teşekkür, tebessüm, baş okşama, sözel övgü vb.) kullanırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.58).

Tablo 4.58: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	P
Hiçbir kuralı açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	-.69	.002

Tablo 4.58'e göre, "hiç kural açıklamam" diyen öğretmenlerle, "bütün kuralları açıklarım" diyen öğretmenler arasında "Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri (takdir, teşekkür, tebessüm, baş okşama, sözel övgü vb.)kullanırım" ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). "Hiç kural açıklamam" diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin ödül ve cezaya ilişkin pekiştirici kullanımında isteksiz olduklarını da söylemekle birlikte öğrencisiyle pek de ilgilenmediklerini ve öğretmenlik mesleğini sevmediklerini de söylemek mümkün olabilir.

Tablo 4.59. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre "Genelde istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevindiğimi, mutlu olduğumu söylerim" ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 14: Genelde istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevindiğimi, mutlu olduğumu söylerim		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Bütün kuralları açıklarım	134	3.38	.71	6.364	.002
	Bazı kuralları açıklarım	47	3.08	.68		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.84	.89		

Tablo 4.59.'a göre, sınıf kuralları için "bütün kuralları açıklarım", "bazı kuralları açıklarım" ve "hiçbir kural açıklamam" diyen öğretmenler arasında "Genelde istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevindiğimi, mutlu olduğumu söylerim"

ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.49).

Tablo 4.60: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	-.53	.011

Tablo 4.60’a göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “Genelde istenmeyen gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevindiğimi, mutlu olduğumu söylerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin öğrenci davranışlarındaki değişimleri fark edemediklerini ortaya koymakta, ayrıca öğrencilerin olumlu davranışlarına katkı sağlayamadıkları da görülmektedir.

Tablo 4.61. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 18: İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Bütün kuralları açıklarım	134	1.67	.88	11.776	.000

zevksiz işlerle cezalandırırım	Bazı kuralları açıklarım	47	1.80	.96		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.78	1.13		

Tablo 4.61.'e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.62).

Tablo 4.62: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	1.11	.000
	Bazı kuralları açıklarım	.98	.001

Tablo 4.62'ye göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum yine hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin öğrencileri daha fazla cezalandırma meylinde olduklarını söyleyebiliriz. Öğrenci başarısızlıklarında daha tahammülsüz olabildiklerini de söyleyebiliriz.

Tablo 4.63. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 20:		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm	Bütün kuralları açıklarım	134	1.95	.86	3.487	.032.
	Bazı kuralları açıklarım	47	2.14	.88		
	Hiçbir kural açıklamam	19	1.52	.84		

Tablo 4.63.’e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.64).

Tablo 4.64: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	P
Hiçbir kural açıklamam	Bazı kuralları açıklarım	-.62	.033

Tablo 4.64'e göre, "hiç kural açıklamam" diyen öğretmenlerle, "bazı kuralları açıklarım" diyen öğretmenler arasında "İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm" ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). "Hiç kural açıklamam" diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin davranışlar karşısında olumlu veya olumsuz tepkilerinin düşük seviyede olduklarını ve notlarını davranışlara göre pek kullanmadıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 4.65. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre "İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim" ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 22:		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim	Bütün kuralları açıklarım	134	2.73	.89	4.557	.012
	Bazı kuralları açıklarım	47	2.55	.68		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.10	1.19		

Tablo 4.65.'e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.66).

Tablo 4.66: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	P
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	-.63	.015

Tablo 4.66'ya göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin uyarı ve ikazı da pek kullanma eğiliminde olmadıklarını söylemek mümkündür. Zaten kural açıklamayanın ikaz edip uyarması da düşünülemez.

Tablo 4.67. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 23:		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
İstendik davranış	Bütün kuralları açıklarım	134	1.78	.90	3.059	.049
aksatan öğrencileri görmezden	Bazı kuralları açıklarım	47	1.72	.92		
gelerek cezalandırırım	Hiçbir kural açıklamam	19	2.31	1.10		

Tablo 4.67.'ye göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat gruplar arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Fakat ortalamalara bakıldığında, “hiç kural açıklamam” diyenlerin bu ifadeye daha fazla katıldıkları görülmektedir

Tablo 4.68. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 25:		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
İstendik davranışı sergileyen	Bütün kuralları açıklarım	134	2.92	.88	9.814	.000

öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım	Bazı kuralları açıklarım	47	2.87	.89		
	Hiçbir kural açıklamam	19	1.94	1.02		

Tablo 4.68.'e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.69).

Tablo 4.69: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	-.97	.000
	Bazı kuralları açıklarım	-.92	.001

Tablo 4.69'a göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum kural açıklamayan

öğretmenlerin diğer kuralları açıklayan ya da bazısını açıklayan öğretmenlere göre manevi ödülleri önemsemediklerini göstermektedir.

Tablo 4.70. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 26:		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım	Bütün kuralları açıklarım	134	3.11	.84	4.602	.011
	Bazı kuralları açıklarım	47	3.08	.54		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.52	1.02		

Tablo 4.70.’e göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.71).

Tablo 4.71: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir kural açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	-.59	.012
	Bazı kuralları açıklarım	-.55	.039

Tablo 4.71'e göre, "hiç kural açıklamam" diyen öğretmenlerle, "bütün kuralları açıklarım" ve "bazı kuralları açıklarım" diyen öğretmenler arasında "İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım" ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). "Hiç kural açıklamam" diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre davranış değiştirmek için daha az çaba sarfettiklerini göstermektedir. Yine ceza verme taraftarı olduklarını da söylemek mümkündür.

Tablo 4.72. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklamaya göre "İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım" ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 29:		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi	Bütün kuralları açıklarım	134	1.73	.87	4.826	.009

teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım	Bazı kuralları açıklarım	47	1.63	.89		
	Hiçbir kural açıklamam	19	2.36	1.06		

Tablo 4.72.'ye göre, sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.73).

Tablo 4.73: Tukey testi sonuçları

Kural Açıklama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hiçbir açıklamam	Bütün kuralları açıklarım	.63	.017
	Bazı kuralları açıklarım	.73	.013

Tablo 4.73'e göre, “hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıkamayan öğretmenlerin

cezaları daha kolay kullanabildikleri yönünde kanaat oluşturmaktadırlar. Ayrıca teneffüslerin anlamı onlar için diğer öğretmenlere nazaran daha değerli olduklarını söylemek mümkündür.

4.9. Öğretmenlerin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplarının “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlama” Değişkenine Göre Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Bu bölüm öğretmenlerin, “sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları öğrencilerle beraber hazırlama” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Sadece anlamlı fark çıkan sorulara ilişkin sonuç tablolarına yer verilmiştir.

Tablo 4.74. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlamaya göre “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 18: İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Evet	88	1.97	1.11	4.452	.013
	Hayır	26	2.03	1.11		
	Bazısını	86	1.58	.72		

Tablo 4.74.'e göre, sınıf kurallarını birlikte öğrencileriyle hazırlayan, kuralların bazısını öğrencileriyle birlikte hazırlayan ve kuralları öğrencilerle birlikte hazırlamayan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.75).

Tablo 4.75: Tukey testi sonuçları

Öğrencilerle Birlikte Sınıf Kuralı Hazırlama Durumu		Ortalama Farkı	p
Evet	Bazısını	.39	.028

Tablo 4.75’e göre, sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenlerle, sınıf kurallarının bazılarını öğrencileriyle hazırlayan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf kurallarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenlerin kuralları uygulamada daha tutarlı olduklarını ve cezalardan çekinmediklerin sonucuna varabiliriz.

Tablo 4.76. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlamaya göre “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 19: İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Evet	88	1.68	.91	5.358	.005
	Hayır	26	1.88	1.10		
	Bazısını	86	2.08	.75		

Tablo 4.76.’ya göre, sınıf kurallarını birlikte öğrencileriyle hazırlayan, kuralların bazısını öğrencileriyle birlikte hazırlayan ve kuralları öğrencilerle birlikte hazırlamayan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen

cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.77).

Tablo 4.77: Tukey testi sonuçları

Öğrencilerle Birlikte Sınıf Kuralı Hazırlama Durumu		Ortalama Farkı	p
Hayır	Evet	.54	.022
	Bazısını	.63	.006

Tablo 4.77'ye göre, sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlamayan öğretmenlerle, sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenler ve sınıf kurallarının bazılarını öğrencileriyle hazırlayan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlamayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf kurallarını birlikte hazırlayan öğretmenlerin öğrenci davranışlarına karşı daha duyarlı olduklarını söylemekle birlikte davranışlar verilen tepkilerde daha duygusal olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 4.78. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlamaya göre “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 22: İstendik davranışların pekiştirilmesi		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
--	--	---	-----------	------------	---	---

İçin sınıfta genellikle uyarı	Evet	88	2.47	1.00	3.190	.043
ve ikazı kullanır öğrencilerin	Hayır	26	2.57	.80		
dikkatini çekerim	Bazısını	86	2.81	.77		

Tablo 4.78.'e göre, sınıf kurallarını birlikte öğrencileriyle hazırlayan, kuralların bazısını öğrencileriyle birlikte hazırlayan ve kuralları öğrencilerle birlikte hazırlamayan öğretmenler arasında “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.79).

Tablo 4.79: Tukey testi sonuçları

Öğrencilerle Birlikte Sınıf Kuralı Hazırlama Durumu		Ortalama Farkı	p
Evet	Bazısını	-.33	.046

Tablo 4.79'a göre, sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenlerle, sınıf kurallarının bazılarını öğrencileriyle hazırlayan öğretmenler arasında “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum kuralları öğrencilerle birlikte hazırlayan öğretmenlerin sınıf kurallarını oturttuğu, sınıf içinde uyarı ve ikazı kullanacak kadar problem olmadığını söylemek mümkündür.

Tablo 4.80. Öğretmenlerin Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlamaya göre “İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek

cezalandırırım” ifadesine verdikleri cevapların karşılaştırılmasına ilişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Soru 23: İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım		N	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	p
	Evet	88	2.01	1.03	3.349	.037
	Hayır	26	1.69	.92		
	Bazısını	86	1.66	.80		

Tablo 4.80.'e göre, öğrencileriyle sınıf kurallarını birlikte hazırlayan, kuralların bazısını hazırlayan ve kuralları hazırlamayan öğretmenler arasında “İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 4.81).

Tablo 4.81: Tukey testi sonuçları

Öğrencilerle Birlikte Sınıf Kuralı Hazırlama Durumu		Ortalama Farkı	p
Evet	Bazısını	.34	.049

Tablo 4.81'e göre, sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenlerle, sınıf kurallarının bazılarını öğrencileriyle hazırlayan öğretmenler arasında “İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf

kurallarını birlikte hazırlayan öğretmenlerin öğrencilerinin davranışlarında hassas oldukları ve anında tepki verdiklerini söyleyebiliriz.

V.BÖLÜM

TARTIŞMALAR, SONUÇLARVE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan araştırmaya ilişkin bulguların sonuçlarına, tartışmaya ve önerilere yer verilmiştir.

5.2. TARTIŞMALAR

5.2.1. Öğretmenlerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Ait Tartışmalar

Bay veya bayan öğretmenler arasında “olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim”, “sınıfta istendik davranış göstermekte utanan, çekinen öğrenciyi arkadaşlarının yanında cesaretlendiririm”, “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm” ve “İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığını hissettirim.” ifadelerine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, bayan öğretmenler bu ifadelerin tamamına daha fazla katılmaktadır. Bu durum bayan öğretmenlerin daha duygusal olmasından ya da annelik duygusuyla hareket etmesinden kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca, bayan öğretmenlerin sevgilerini erkek öğretmenlere göre daha rahat göstermelerinden kaynaklanıyor olabilir.

5.2.2. Öğretmen Deneklerin “Çalıştığı İlköğretim Kademesi” Değişkenine Ait Tartışmalar

Birinci kademedeki ve ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler arasında “istendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan

ortalamalarına göre, birinci kademedeki görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum, bu tür bir uygulamanın küçük öğrenciler üzerinde daha fazla etkili olduğu düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir. Hatta sınıfta tahtayı temizleme etkinliği bazen güzel bir ödül olabilmektedir (Küçükahmet, 2004, s. 308).

Birinci kademedeki ve ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler arasında “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, birinci kademedeki görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin öğrencileriyle fazla zaman geçirdiklerinden dolayı öğrencilerin ilgi ve isteklerini iyi bildiklerini ortaya çıkarmaktadır. Yine ödül olarak maddi hediye verme, sınıf öğretmenleri tarafından etkin kullanıldığını göstermektedir.

Birinci kademedeki ve ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum ikinci kademedeki öğretmenlerin cezaya daha meyilli olduğunu göstermektedir. İkinci kademe öğretmenleri yani branş öğretmenleri öğrencileri sınıf öğretmenlerine göre daha fazla tanıyamadığı, şu özdeyiş bu durumu iyi açıklamaktadır: İnsan, bilmediğine düşmandır, bildiklerinin dostudur ve tanıdıkça sever.

Birinci kademedeki ve ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin notu caydırıcı bir ceza olarak kullanmakta

olduklarını göstermektedir. Bilindiği üzere artık notların liselere giriş sınavında etkisi artmış bulunmaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenin vermiş oldukları davranış notları da etkili olmaktadır.

Birinci kademedeki ve ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, ikinci kademedeki görev yapan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Yine ceza olarak değerlendirebileceğimiz bir davranış biçiminde ikinci kademe öğretmenleri daha fazla katılmışlardır. Bu durum ikinci kademe öğretmenlerinin daha fazla istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin ise öğrencilerinin bazı davranışlarını kanıksadığını veya başka yöntemlere daha çok başvurdukları anlaşılmaktadır.

5.2. 3. Öğretmen Deneklerin “Branş” Değişkenine Ait Tartışmalar

Branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş dersi öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin notları daha fazla tehdit aracı olarak kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin notları tehdit amaçlı kullanmamalarının nedeni ise sınıfı daha rahat kontrol altına alabildiklerinden kaynaklanıyor olabilir.

Branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım” ifadesine verilen

cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, sınıf öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin ödül olarak bu yolu daha çok denediklerini göstermektedir. Alkışlatma 2. kademedede daha az kullanılmasının sebebi, sınıf içi kontrolün 1- 5. sınıflara göre daha zor olması olabilir ki branş öğretmenleri bu pekiştirece daha az katılmışlardır.

Branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, sınıf öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin ilgi ve isteklerini daha iyi bildiklerini ortaya koymaktadır. Yine branş öğretmenleri 2. kademe öğrencilerinin ilgilerinin daha değişik alanlara kaydıklarını anlamış olduklarını ve bu hediyelerin fazla ilgi çekmediğini vurgulamış olmaktadır.

Branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığını hissettiririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, sınıf öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin sınıf kurallarına daha fazla önem verdiklerinin bir kanıtı olmaktadır. Sınıf kuralları 1. kademedede daha çok göz önünde olduğunu göstermektedir.

Branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre,

branş öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin istendik davranışı bırakan öğrencilere karşı tepkilerini bu şekilde gösterme meyilli olduklarını ispat etmektedir. Yine 2.kademedeki öğrencilerde istendik davranışların bırakılması ergenliğe girişteki sorunlardan dolayı olağan olabileceğini ama branş öğretmenlerinin öğrencilerini tanıyamadıklarını göstermektedir.

Branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin davranış notlarını önemseydiğini ve ceza olarak da kullanılabileceğini savunmaktadırlar. Sınıf öğretmenleri ise davranış notlarını branş öğretmenlerine göre önemsemedikleri anlaşılmaktadır.

Branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum yazma ödevini bir ceza olarak branş öğretmenlerinin daha fazla kullandıkları gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Yazma ödevi hem ceza hem de yazının geliştirilmesi ve hatalı davranışın öğrenilmesinde önemli olduğunu branş öğretmenleri tarafından vurgulanmıştır. Yine branş öğretmenlerinin hataya karşı daha hazımsız olduklarını ortaya koymaktadır.

Branşı sınıf öğretmeni ve branş dersi öğretmeni olan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığını hissettiririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı

farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Puan ortalamalarına göre, branş öğretmenleri bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Bu durum branş öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda yüz ifadesindeki memnuniyetsizlik daha çok görülmekle birlikte korkutma ve tehdidi kullandıkları ceza olarak kullandıklarını göstermektedir.

5.2.4. Öğretmen Deneklerin “Yaş” Değişkenine Ait Tartışmalar

Yaşları 25 ve altı, 25-35 arası, 36-45 yaş arası ve 46 ve üzeri olan öğretmenler arasında “istendik davranışı gördüğümde davranışı pekiştirmek için notunu yükselteceğimi söylerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat puan ortalamalarına göre, yaşı 25 ve altı olan öğretmenleri bu ifadeye diğer yaş grubunda olan öğretmenlere göre daha az katılmaktadır. Bu durumda 26- 35 yaş arası genç öğretmenler notu bir pekiştireç olarak kullanma eğiliminde olduklarını söyleyebiliriz. Bu durum genç öğretmenlerin idealist olmalarından dolayı kötü bir sınıf yönetim tekniği olan notla tehditi daha az kullanmak istemelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Yaşları 46 ve üzeri olan öğretmenlerle, 26-35 ve 36-45 olan öğretmenler arasında “istendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Yaşları 46 ve üzeri olan öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer yaş grupları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durumda 46 ve üzerindeki öğretmenlerin cezalandırma olarak davranış notunu daha fazla kullanmamakta olup, tecrübe ve kendine güven olgusu bu yaştaki öğretmenlerde farklılık ortaya çıkmış olmaktadır.

Yaşları 46 ve üzeri olan öğretmenlerle, 26-35 olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Yaşları 46 ve üzeri olan öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer yaş grupları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum yaşça büyük öğretmenlerin cezayı daha az kullandıklarını göstermekle birlikte daha değişik pekiştireçleri denediklerini ortaya çıkarmaktadır.

5.2.5. Öğretmen Deneklerin “Kıdem yılı” Değişkenine Ait Tartışmalar

Kıdem yılı 1- 10 yıl arası olan öğretmenlerle, 21- 30 yıl arası ve 31 yıl ve üzeri olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Kıdemi 1- 10 yıl arası olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer kıdem yılları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum yeni öğretmenlerin ceza olarak davranış notunu daha fazla kullanma eğiliminde olduklarını göstermekte, öğrencilerin olumsuz davranışlarıyla başa çıkmada yetersiz kalabilmektedirler.

Kıdem yılı 1- 10 yıl arası olan öğretmenlerle, 21- 30 yıl arası olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Kıdemi 1- 10 yıl arası olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer kıdem yılları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum 1- 10 yıl arasındaki öğretmenlerin ceza olarak yazma ödevini kullanması hatalı davranışlarla daha fazla karşılaştıklarını gösteriyor olabilir.

5.2.6. Öğretmen Deneklerin “Eğitim Durumları” Değişkenine Ait Tartışmalar

Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenlerle, ön lisans, lisans ve diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer öğrenim durumları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum lisansüstü olan öğretmenlerin zor ve zevksiz işlerde cezalandırmayı pekiştireç olarak kullanmayı daha çok tercih ediyor olmaları eğitim seviyesi arttıkça ceza kullanımında bir azalma olmadığını göstermektedir.

Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenlerle, diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer öğrenim durumları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum lisansüstü öğretmenlerin sevgi ve ilgiyi azaltmayı diğer öğretmenlere göre daha etkin kullandıklarını en azından kullanmaya meyilli olduklarını göstermektedirler.

Öğrenim durumları ön lisans, lisans, lisansüstü ve diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi öğrenim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat puan ortalamalarına göre, öğrenim durumu lisansüstü olanlar bu ifadeye en fazla katılmaktadır. Bu durum davranış notlarının önemi bütün öğretmenler

tarafından ciddiye alındığını, lisans üstü öğretmenlerin bu konuda hassas olduklarını göstermektedir.

Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenlerle, diğer olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Öğrenim durumları lisansüstü olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer öğrenim durumları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum lisansüstü öğretmenlerinde hatalı davranışların düzeltilmesinde ve istendik davranışların pekiştirilmesinde daha çok yazma ödevi vermesi onlarda bu davranışa karşı tutum oluştuğunu göstermektedir.

Öğrenim durumları ön lisans, lisans, lisans üstü ve diğer olan öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi öğrenim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat puan ortalamalarına göre, öğrenim durumu lisansüstü ve lisans olanlar bu ifadeye en fazla katılmaktadır. Bu durum lisansüstü öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre jest ve mimiklerini daha etkin kullandıklarını ve caydırıcı önlem olarak bakışları ile davranışa mudehaleyi daha çok kullandıklarını ortaya çıkarmaktadır.

5.2.7. Öğretmen Deneklerin “Derse Girme Saati” Değişkenine Ait Tartışmalar

Derse girme saatleri 18 ve altı, 19- 24 ve 25 ve üstü olan öğretmenler arasında “Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından

anlamli farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi saat grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat puan ortalamalarına göre, derse girme saatleri 25 ve üstü olanlar bu ifadeye en fazla katılmaktadır. Bu durum daha önceki tartışmalardan anlaşılacağı üzere daha çok sınıf öğretmenleri 25 saatin üzerinde derse girmektedirler. Yine sınıf öğretmenleri maddi hediyeleri daha çok kullandıkları tespit edilmişti. Bu durumda küçük maddi hediyeleri daha çok kullanan daha çok derse giren öğretmenler oldukları anlaşılmıştır. Küçük hediyelerin davranışlarda 1. kademe öğrencilerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Derse girme saatleri 19- 24 saat olan öğretmenlerle, 25 ve üstü saat olan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Derse girme saatleri 25 ve üstü saat olan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer derse girme saatleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf öğretmenlerinin öğrencileriyle daha fazla ilgilendiklerini, olumsuz tutum ve davranışlarını değiştirmede ikna metodunu daha çok kullandıklarını göstermektedir.

5.2.8. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Ait Tartışmalar

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “Sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf kurallarının açıklanmasıyla öğretmen

davranışlarında bir paralellik bulunduğunu göstermektedir. Sınıf kurallarını açıklamayan öğretmenlerin öğrenci davranışları karşısında daha duyarsız olduklarını söyleyebiliriz.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sene başında kural açıklamayan öğretmenlerin istendik davranışlar karşısında ödül olarak iyi bir notu kullanmadıkları ve bu onların notu bir pekiştireç olarak kullanmadıklarını göstermektedir.

Sınıf kuralları için “bütün kuralları açıklarım”, “bazı kuralları açıklarım” ve “hiçbir kural açıklamam” diyen öğretmenler arasında “Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Bu farkın hangi ifadeler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmış fakat gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Fakat ortalamalar incelendiğinde “hiçbir kural açıklamam” diyenlerin bu ifadeye daha az katıldıkları görülmektedir. Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin öğrenci davranışlarına karşı diğer öğretmenlere nazaran ilgisiz oldukları görülmektedir. Kural açıklamamış olmaları ile davranışa gösterdikleri tepki arasında paralellik görülmektedir.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranış gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen

öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum kural açıklamayan öğretmenlerin istendik davranışlara karşı istenmeyen davranışlara karşı daha duyarlı olduklarını söyleyebiliriz. Bu öğretmenlerin eğitimden ziyade öğretime odaklandığını söylemek mümkündür.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin güzel davranışını ailesiyle paylaşırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum kural açıklamayan öğretmenlerin öğrenci ailelerini fazla tanımadığı dolayısıyla istendik davranışları paylaşma lüzumunu hissetmediklerini söyleyebiliriz.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri (takdir, teşekkür, tebessüm, baş okşama, sözel övgü vb.)kullanırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin ödül ve cezaya ilişkin pekiştireç kullanımında isteksiz olduklarını da söylemekle birlikte öğrencisiyle pek de ilgilenmediklerini ve öğretmenlik mesleğini sevmediklerini de söylemek mümkün olabilir.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “Genelde istenmeyen gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevdiğimi, mutlu olduğumu söylerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha

az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin öğrenci davranışlarındaki değişimleri fark edemediklerini ortaya koymakta, ayrıca öğrencilerin olumlu davranışlarına katkı sağlayamadıkları da görülmektedir.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum yine hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin öğrencileri daha fazla cezalandırma meylinde olduklarını söyleyebiliriz. Öğrenci başarısızlıklarında daha tahammülsüz olabildiklerini de söyleyebiliriz.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin davranışlar karşısında olumlu veya olumsuz tepkilerinin düşük seviyede olduklarını ve notlarını davranışlara göre pek kullanmadıklarını söyleyebiliriz.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu

ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin uyarı ve ikazı da pek kullanma eğiliminde olmadıklarını söylemek mümkündür. Zaten kural açıklamayanın ikaz edip uyarması da düşünülemez.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum kural açıklamayan öğretmenlerin diğer kuralları açıklayan ya da bazısını açıklayan öğretmenlere göre manevi ödülleri önemsemediklerini göstermektedir.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre davranış değiştirmek için daha az çaba sarfettiklerini göstermektedir. Yine ceza verme taraftarı olduklarını da söylemek mümkündür.

“Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenlerle, “bütün kuralları açıklarım” ve “bazı kuralları açıklarım” diyen öğretmenler arasında “İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). “Hiç kural açıklamam” diyen öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum hiçbir kural açıklamayan öğretmenlerin cezaları daha

kolay kullanabildikleri yönünde kanaat oluşturmaktadırlar. Ayrıca teneffüslerin anlamı onlar için diğer öğretmenlere nazaran daha değerli olduklarını söylemek mümkündür.

5.2.9. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Öğrencilerle Beraber Hazırlama” Değişkenine Ait Tartışmalar

Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenlerle, sınıf kurallarının bazılarını öğrencileriyle hazırlayan öğretmenler arasında “İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf kurallarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenlerin kuralları uygulamada daha tutarlı olduklarını ve cezalardan çekinmediklerin sonucuna varabiliriz.

sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlamayan öğretmenlerle, sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenler ve sınıf kurallarının bazılarını öğrencileriyle hazırlayan öğretmenler arasında “İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlamayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf kurallarını birlikte hazırlayan öğretmenlerin öğrenci davranışlarına karşı daha duyarlı olduklarını söylemekle birlikte davranışlar verilen tepkilerde daha duygusal olduklarını söyleyebiliriz.

Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenlerle, sınıf kurallarının bazılarını öğrencileriyle hazırlayan öğretmenler arasında “İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim” ifadesine verilen

cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenler bu ifadeye daha az katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum kuralları öğrencilerle birlikte hazırlayan öğretmenlerin sınıf kurallarını oturttuğu, sınıf içinde uyarı ve ikazı kullanacak kadar problem olmadığını söylemek mümkündür.

Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenlerle, sınıf kurallarının bazılarını öğrencileriyle hazırlayan öğretmenler arasında “İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım” ifadesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Sınıf kullarını öğrencileriyle birlikte hazırlayan öğretmenler bu ifadeye daha fazla katılmaktadır. Diğer ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu durum sınıf kurallarını birlikte hazırlayan öğretmenlerin öğrencilerinin davranışlarında hassas oldukları ve anında tepki verdiklerini söyleyebiliriz.

5.1. SONUÇLAR

Bu araştırma ile “İlköğretim okullarında istendik davranışların pekiştirilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkilerinin belirlenmesi ” hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiki analizleri sonucu şu bulgulara ulaşılmıştır:

1. Bayan öğretmenler cesaretlendirme, sevgi gösterme, farkına varma ve güven verme gibi pekiştireçleri daha fazla kullanmaktadır.
2. Sınıf öğretmenleri maddi ödül verme, alkışlatma, ... çok kullanırken, notla tehdit, ilgiyi kesme gibi pekiştireçleri daha az kullanmaktadır.

3. Sınıf öğretmenleri davranış notlarını tehdit olarak kullanmadıkları, ayrıca ödül olarak alkışlatmayı daha çok kullanmaktadırlar.
4. Branş öğretmenleri davranış notlarını daha etkin kullanabilmektedirler. Ayrıca yazma ödevi vererek hem istenen davranışın pekiştirilmesinde hem de konunun anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.
5. 25 yaş ve daha genç öğretmenlerin notu yükseltmeye sıcak bakmamaktadırlar, yine 46 yaş ve üzeri öğretmenlerin davranış notlarını tehdit olarak kullanılmasını istememekte ve yazma ödevi verilmesini diğer öğretmenlere göre daha az kullanılmasını istemektedir.
6. Meslekte çalışma süresi 1-10 yıl olan öğretmenlerin davranış notlarının düşük verilmesini ve istendik davranışın pekiştirilmesinde yazma ödevi verilmesini diğer öğretmenlere göre daha çok istemektedirler.
7. Eğitim durumu yüksek lisans olan öğretmenlerin istendik davranışı bırakan öğrencilere zor ve isteksiz oldukları işleri yaptırarak, sevgi ve ilgiyi azaltarak, düşük not vererek, yazma ödevi vererek ayrıca bakışlarıyla hissettirmek suretiyle cezayı uygun daha görmektedirler.
8. Ders saati daha çok olan öğretmenler, (genellikle sınıf öğretmenleri) istendik davranışları pekiştirmede küçük maddi hediyeleri kullanmayı daha çok benimsemektedirler, ayrıca istendik davranışın terk edilmesini önlemek için ikna metodunu daha etkin kullanmaktadırlar.
9. Sene başında sınıf kurallarını açıklamayan öğretmenlerde istendik davranışı gösteren öğrencileri sınıf önünde örnek gösterilmesini, iyi bir notla ödüllendirmeyi, zorlandığında ipucu vermeyi, güzel davranışı ailesiyle paylaşmayı, manevi ödüllerin verilmesini sene başında kuralları açıklayan öğretmenlere göre daha az katılmaktadırlar.
10. Sene başında sınıf kurallarını açıklamayan öğretmenlerin istendik davranışı terk eden öğrencilere ceza olarak davranış notlarını düşük vermeye, daha az katılmaktadırlar.
11. Sene başında sınıf kurallarını açıklamayan öğretmenlerin olumlu davranışı gösteren öğrencilere ödül olarak öğrencilerine değer vermeyi etkin kullanmamaktadırlar.

12. Sene başında sınıf kurallarını açıklamayan öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında ceza olarak teneffüse çıkarmamayı ayrıca öğrencilerin istemediği zor ve isteksiz olduğu işleri yaptırarak cezalandırmaya diğer öğretmenlerden daha çok katılmaktadırlar.

13. Sene başında sınıf kurallarını açıklamayan öğretmenlerin istendik davranışı gösteren öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi ödül olarak kullanmayı, ayrıca istenmeyen davranışı değiştirmesinde ikna metodunu daha az kullanmaktadırlar.

14. Sene başında sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte hazırlayan öğretmenler istendik davranışı terk eden öğrencilere ceza olarak zor ve isteksiz oldukları işlerle cezalandırmayı daha uygun görmekte,olumlu davranışı terk eden öğrencilere sevgi ve ilgiyi azaltmaya ayrıca öğrenciyi görmezden gelerek cezalandırmayı diğer öğretmenlere göre daha çok katılmaktadırlar.

15. Sene başında sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte hazırlayan öğretmenler istendik davranışı terk eden öğrencilere ikaz etmeyi ve dikkatlerini çekmeyi diğer öğretmenlere göre daha katılmaktadırlar.

5.3. ÖNERİLER

Öğretmenlere Yönelik Öneriler

1. Erkek öğretmenler kendilerini duygusal ödülleri kullanma konusunda geliştirmelidirler.
2. Branş öğretmenleri olumlu pekiştireçleri daha fazla kullanmalı ayrıca sınıf yönetiminde cezaya daha az yer vermelidirler.
3. Öğretenliği yeni başlayan öğretmenlerin özellikle formasyonlarını tekrar gözden geçirmeleri gerekmektedir.
4. Formasyon eğitiminin iyi davranışların pekiştirilmesinde ve düzeltilmesinde ne kadar önemli olduğu unutulmamalıdır.

5. Öğretmenlerin notu bir ceza aracı olarak kullanmamaları gerekir.
6. Sınıf öğretmenleri özellikle davranış notlarına daha çok önem vermelidirler.
7. Ödül ve ceza öğrenci davranışlarının pekiştirilmesinde önemlidir. Ancak ödül ve ceza dikkatli kullanılmalı, davranışların pekiştirilmesinde amaç değil araç olmalıdır.
8. Ödül cezaya oranla daha çok kullanılan bir yöntemdir. Ödülü kullanırken davranışa uygun ödül vermek gerekir. Davranışa uygun verilmeyen ödül ters etki yapabilir.
9. Olumlu davranış gösteren öğrencilere aferin gibi övgü kelimeleri kullanmak gerekir. Bu diğer öğrenciler üzerinde etkili olacaktır.
10. Olumsuz davranışı cezalandırmak yerine olumlu davranış gösteren öğrencileri ödüllendirmek davranışın düzeltilmesinde daha etkilidir.
11. Sinirli olduğu zaman hemen cezaya başvurulmamalıdır. Unutulmamalıdır ki öfkeyle kalkan zararlar oturur.
12. Ödül ve cezayı dengeli kullanmak gerekir. Öğrencilere ne cezacı bir öğretmen ne de ödüllü bir öğretmen imajı vermemelidir. Öğrenciye tatlı sert bir öğretmen imajı verilmelidir.
13. Öğrencilerin olumlu davranışları aileleri paylaşmak davranışın pekiştirilmesi açısından etkilidir. Ancak öğrenciyi aileye şikayet etmekle tehdit etmek öğrenci üzerinde olumsuz etki yapar, çünkü aile fertleri öğrencinin hayatındaki en özel kişilerdir.
14. Öğrenciye sevgi göstermek en etkili ödül yöntemlerinden biridir. Öğrenciler için sevgi maddi ödüllerden daha değerlidir. Sevgi göstermek özellikle birinci kademe öğrencilerinde sıkça kullanılmalıdır.
15. Öğrencilere kalem, silgi, kitap gibi maddi değeri küçük ama öğrenci için anlamı büyük hediyeler verilebilir. Ancak bu ödüller sürekli kullanılmamalı gerek duyulduğunda verilmelidir.
16. Öğrencilerin fikirlerine önem vermek, ilgi ve isteklerini yerine getirmek gibi öğrencilere değer verildiğini gösterici ödüller kullanmak önemlidir. Kendine değer

verildiğini gören öğrencinin olumlu davranışları artacak, istenmeyen davranışları daha çabuk düzeltecektir

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Ödül ve cezanın ilköğretim birinci ve ikinci kademedeki akademik başarı üzerine etkisinin araştırılması önerilebilir.
2. Ödül ve cezaya ilköğretim birinci ve ikinci kademedeki öğrencilerin bakışının ve algısının ne olduğunun araştırılmasının önerilebilir.
3. İlköğretim öğretmenlerinin ödül ve ceza algısının ne olduğunu araştırılması önerilebilir.
4. İlköğretim öğrenci velilerinin ödül ve ceza algısı ile öğretmenin ödül ve ceza algısı arasındaki farkların ne olduğunun araştırılması önerilebilir.

Ailelere Yönelik Öneriler

1. Ödül ve cezanın çocuğun yaşına ve ilgisine göre olmalıdır.
2. Ödül ve ceza belli aralıklarla, sıralı, orantılı, süreli olmalıdır.
3. Anne baba her olumsuz davranışa ceza vermemelidir. Çocuğa hatasını anlama fırsatını vermelidirler.
4. Çocuğa verilecek ödülün öğretmen-veli işbirliği ile belirlenip verilmesi daha etkili olacaktır.
5. Aileler maddi ödülün yanında manevi ödülleri (sevgi ifadesi, ilgi, moral, takdir, güven vb.) mutlaka kullanmalıdır.
6. Anne-baba ödülü kullanırken çocuğun ödülü rüşvet şeklinde algılamamasına dikkat etmelidir.

KAYNAKÇA

Alıcıgüzel İzzettin, Çağdaş Okulda Eğitim Ve Öğretim, İstanbul, 1998

Ana Britannica (1993) Ana Yayıncılık, İstanbul 1993

Ayhan Aydın Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi Alfa Yayınları, Bursa, 2000

Ayhan Aydın, Sınıf Yönetimi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001

Başaran İbrahim Ethem Eğitim Psikolojisi, Gül Yayınevi, Ankara, 1998

Binbaşioğlu Cavit, Aile Ve Okulda Eğitim Sorunları, M.E.B. Yayınları İstanbul, 2000

Budak, S. Psikoloji Sözlüğü, Bilim Ve Sanat Yayınları. Ankara, 2003

Erden, M. Ve Y. Akman Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretme, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 1995

Cavit Binbaşioğlu, Eğitim Psikolojisi Gül Yayınevi, Ankara,1995

Celep, C Sınıf Yönetimi Ve Disiplini Anı Yayıncılık Ankara, 2002

Cüceloğlu, Doğan, İnsan Ve Davranışı – Psikolojinin Temel Kavramaları, Remzi Kitap Evi, 7.Basım, 1997.

Dökmen Ü. Yarına Kim Bakacak? Evrenle Uzlaşma Sürecinde Varolmak. Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000

Durmuş Ali Özçelik, Eğitim Programları Ve Öğretim, Ankara, 1992

Emin Karip Sınıf Yönetimi, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2002

Erden Münire Öğretmenlik Mesleğine Giriş Alkım Yayınları, İstanbul, 1998

Erden, Münire. Sınıf Yönetimi. İstanbul, Aklım Yayınları, 2001

Ertuğrul Halit, Öğretmenin Başarı Kılavuzu, Nesil Yayınları, İstanbul, 2000

Fatma Varış, Eğitim Bilimine Giriş, Alkım yayınları, İstanbul, 1998

Halil Tekin Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme, Yargı Yayınları, 1994

Hesaçioğlu Muhsin Öğretim İlke Ve Yöntemleri, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1994

Hüseyin Başar Sınıf Yönetimi, Meb Yayınları, Ankara, 1998

Hüseyin Başar, Sınıf Yönetimi, Pegemyayınları, Ankara, 1994

İlgar, Lütfü, Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2000, S. 167

Kağıtbaşı, Çiğdem. Yeni İnsan Ve İnsanlar. Ecrim Yayınları, İstanbul, 2004

Kazancı, O. Eğitim Psikolojisi Kuram Ve İlkelerden Uygulamaya, Kazancı Kitap Tic. A.Ş. Ankara, 1989

Küçükahmet Leyla, Sınıf Yönetimi, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2004

Meb. İlkokul Programı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1989

Meb.Gov.Tr/Mevzuat Bankası

Mevzuat.meb.gov.tr/Html/2603_3.Html

Morgan, C. T. Psikolojiye Giriş Ders Kitabı, (Çev. Hüsnü Arıcı Vd), Meteksan Yayınları, Ankara, 1981

Münire Erden Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998

Münire Erden: Gelişim Ve Öğrenme. Ankara 1999

Nuri Baloğlu Etkili Sınıf Yönetimi, Baran Ofset, Ankara, 2001

Özbay, Yaşar, Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi, Empati Yayınları, İstanbul. 1999.

Semra Ünal- Sefer Ada Sınıf Yönetimi, Özel Yayın, İstanbul, 2000

Semra Ünal Ve Sefer Ada, Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Marmara Üniversitesi. İstanbul 1999

Senemoğlu, Nuray, Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim. Gazi Kitap Evi, Ankara. 2001.

Senemoğlu, Nuray. “İlköğretimde Etkili Öğretme Ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı Modül 2, Öğrenme Ürünleri Ve Öğretimi” M.E.B. Yayınevi, 2001

Sönmez, V. Sevgi Eğitimi. Pegem Yayınları. Ankara, 1994

Sprinthall, N. A. & Sprinthal, R. C. Educational Psychology: A Developmental Approach , Mcgraw-Hill. New York, 1990

Ülgen, G. (1995). Eğitim Psikolojisi Birey Ve Öğrenme, Ankara: Bilim Yayınları.

Veysel Sönmez: Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara, 1986

Veysel Sönmez: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ve Öğretmen Kılavuzu. Ankara 1993.

Wade, C. Ve C. Tavis, Psychology, Second Edition, Harper And Row. Newyork 1990

www.Egitim.Aku.Edu.Tr/Davranis.Doc

www.Yok.Gov.Tr/Egitim/Ogretmen/Kitaplar/Kimya/Unite6.Doc

Yavuzer Haluk Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000

Yeşilyaprak, Binnur, Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi, Pagem A Yayıncılık, Ankara. 2002.

EKLER

EK-1

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA İSTENDİK DAVRANIŞLARIN ELDE EDİLMESİNDE KULLANILAN ÖDÜL VE CEZA HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ANKETİ

Cinsiyetiniz:

☐ Bay ☐ Bayan

Yaşınız:

☐ 25 ve altı ☐ 26-35 arası

☐ 36-45 arası ☐ 46 ve üzeri

Meslekte Çalışma süresi:

☐ 1-10 yıl arası ☐ 11-20 yıl arası

☐ 21-30 yıl arası ☐ 31 yıl ve üzeri

Eğitim Durumunuz:

☐ Ön Lisans ☐ Lisans

☐ Lisans üstü ☐ Diğer

Hangi Kademedeki görev yaptığı:

☐ 1. Kademe ☐ 2. Kademe

Branşınız:

☐ Sınıf Öğretmeni ☐ Branş öğretmeni

Derse Girme Saatiniz:

☐ 18 ve altı ☐ 19-24 arası ☐ 25 ve üstü

Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken

Kuralları Açıklar mısınız?

☐ Bütün kuralları açıklarım

☐ Bazı kuralları açıklarım

☐ Hiçbir kural açıklamam

Kuralları Öğrencilerle Beraber mi

Hazırlarsınız?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bazısını

EK 2

		Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Her zaman katılırım
1	Sınıf içinde derse ve arkadaşlarına saygı gösteren öğrenciyi takdir ederek örnek gösteririm.				
2	İstendik davranışı gösteren öğrenciye söz hakkı verdiğimde daha çok düşünme zamanı veririm.				
3	Performans görevini düzenli yapan öğrenciye daha çok istediği görevi vererek ödüllendiririm.				
4	İstendik davranış gösteren öğrenciyi iyi bir notla ödüllendiririm				
5	Olumlu davranış gösteren öğrencilere güçlü yanlarını vurgulayarak, zayıf yönlerini de geliştirebileceğini söyleyerek güvendiğimi ifade ederim.				
6	İstendik davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm.				
7	İstendik davranışların pekiştirilmesinde öğrencileri tahtaya çıkartarak alkışlatırım.				
8	İstendik davranışı gördüğümde davranışı pekiştirmek için notunu yükselteceğimi söylerim.				
9	İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin güzel davranışını ailesiyle paylaşıyorum.				
10	İstendik davranışı gösteren öğrenciyle daha fazla göz kontağı kurarım ve ilgilenirim.				
11	Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm.				
12	Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir,teşekkür,tebessüm,baş okşama,sözel övgü vb.)kullanırım				
13	Olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul tarafından müdür huzurunda verilmesini sağlarım.				
14	Genelde istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde sevindiğimi, mutlu olduğumu söylerim.				

15	Sınıfta istendik davranış göstermekte utanan, çekinen öğrenciyi arkadaşlarının yanında cesaretlendiririm.				
16	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm.				
17	İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığını hissettiririm.				
18	İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım.				
19	İstendik davranışı bırakan öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım.				
20	İstendik davranışı göstermeyen öğrencileri cezalandırmada davranış notlarını düşük veririm.				
21	İstendik davranışı aksatan öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm.				
22	İstendik davranışların pekiştirilmesi için sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanır öğrencilerin dikkatini çekerim.				
23	İstendik davranış aksatan öğrencileri görmezden gelerek cezalandırırım.				
24	İstenmeyen davranışı gösteren öğrencinin arzu ve isteklerini duymazlıktan gelirim.				
25	İstendik davranışı sergileyen öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım.				
26	İstendik davranışı bırakan öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım.				
27	Başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna giderim				
28	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde isim ve soyadını söyleyerek onu tanıdığımı hissettiririm				
29	İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım.				
30	İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip cezalandırırım.				

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Doğum tarihi: 01.08.1975

Doğum yeri: Devrek

Medeni Durumu: Evli

Eğitim:

Lise 1992-1995 Devrek İmam Hatip Lisesi

Ön Lisans 1996-1998 Dokuz Eylül Üniversitesi İMYO

Lisans 1998-2002 Marmara Üniversitesi İlahiyat Fak.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü

Çalıştığı Kurum:

2002- Devam ediyor Tev Abdullah-Nezahat Erboz İlköğretim Okulu Öğretmeni

